

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKOKUL VE ORTAOKULDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
SENDİKALARA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE BEKLENTİLERİ
(DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ)

İbrahim EKEN

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ ANABİLİM
DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
YRD.DOÇ.DR. Veysel OKÇU

GAZİANTEP

HAZİRAN 2014

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLKOKUL VE ORTAOKULDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
SENDİKALARA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE BEKLENTİLERİ
(DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ)

İbrahim EKEN

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ ANABİLİM
DALI YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI
YRD.DOÇ.DR. Veysel OKÇU

GAZİANTEP

HAZİRAN 2014

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Programı Yüksek Lisans öğrencisi İbrahim EKEN tarafından hazırlanan “İlkokul ve Ortaokulda görev yapan Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, 10/07/2014 tarihinde aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

İMZA

Jüri Üyeleri:

Yrd. Doç Dr. Veysel OKÇU (Tez Danışmanı)

Yrd. Doç Dr. Hacı İsmail ARSLANTAŞ

Yrd. Doç Dr. Eşef Hakan TOYTOK

T.C.
ZİRVE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
GAZİANTEP

Bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, materyal ve sonuçların tam olarak kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim (Tarih: .../.../.....)

Adı Soyadı: İbrahim EKEN

İmzası:

İÇİNDEKİLER

SİMGELER LİSTESİ	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	vii
ÖN SÖZ	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	5
1.2. SAYILTILAR.....	5
1.3. SINIRLILIKLAR.....	5
1.4. TANIMLAR	6
BÖLÜM II	8
2.1 SENDİKA TANIMLARI.....	8
2.2. SENDİKACILIĞIN GELİŞİMİ.....	10
2.3 SENDİKALARIN ÖNEMİ.....	11
2.4 TÜRKİYE’DE SENDİKACILIK	13
2.5 BATI’DA EĞİTİM SENDİKACILIĞI.....	17
2.5.1 İngiltere’de Öğretmen Sendikacılığı.....	19
2.5.2 Fransa’da Öğretmen Sendikacılığı.....	21
2.5.3 İsviçre’de Öğretmen Sendikacılığı.....	22
2.5.4. Amerika Birleşik Devletleri’nde Öğretmen Sendikacılığı	24
2.5.5 KKTC’de Öğretmen Sendikacılığı.....	25
2.6. MEMUR TANIMI VE ÜLKEMİZDE TARİHSEL SÜRECİ	26
2.7. TÜRKİYE’DE ÖĞRETMEN ÖRGÜTLENMESİ	30
2.7.1 Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Öğretmen Örgütlenmesi	32
2.7.2 1923-1982 Arası Dönemde Öğretmen Örgütlenmesi	35
2.7.3 1982 Sonrası ve Günümüzde Öğretmen Örgütlenmesi.....	45

2.8 GÜNÜMÜZ SENDİKACILIĞI.....	49
2.9.1 I. Eğitim Ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen)	55
2.9.2 II. Türkiye Eğitim, Öğretim Ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (Türk Eğitim Sen).....	55
2.9.3 III. Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim Bir Sen)	56
2.9.4 IV. Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (Eğitim İş)	57
BÖLÜM III	59
3. YÖNTEM	59
3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ	59
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM.....	59
3.3 VERİ TOPLAMA ARACI VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	61
3.4 VERİLERİN ANALİZİ	62
BÖLÜM IV	64
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	64
4.1. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	64
4.2. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	66
4.3. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Sendikaya Üye Olup Olmama Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	67
4.4. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Branş Bazında Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	68
4.5. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Hizmet Yılına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	69
4.6. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	70
4.7. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	71
4.8. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	74
4.9. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Sendikaya Üye Olup Olmama Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	75
4.10. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Branş Bazında Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	76

4.11. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Hizmet Yılına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	77
4.12. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Eğitim Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar	78
BÖLÜM V	80
5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	80
5.1. Sonuç.....	80
5.1.2 İlkokul ve Ortaokulda görev yapan Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerine ait sonuçlar:.....	80
5.1.3 İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalardan beklentilerine ilişkin sonuçlar:.....	82
5.2. Tartışma	84
5.3 Öneriler	86
5.3.1. Uygulamacılar İçin Öneriler	86
5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler	87
KAYNAKÇA.....	88
EKLER.....	94
EK-1 Araştırma Ölçeği	94
ÖZGEÇMİŞ	97
EK-3 Valilik izin onayı.....	98

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1: 2013 Yılı Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Eğitim Sendikaları Toplam Üye Ve Sendikalaşma Oranlarını Gösteren Çizelge	48
Tablo-2 2003-2013 Yılları Arasında Türkiye’ De Hangi Sendikanın Yetkili Olduğu Gösteren Çizelge	52
Tablo-3 Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet, Branş, Sendika Durumu, Hizmet Yılı Ve Eğitim Durumu Değişkenine Frekans Ve Yüzdeler Dağılımı.....	58
Tablo.4. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Ait Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....	61
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Ait Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız t Testi Karşılaştırma Sonucu.....	64
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerin Sendikaları Göre Bağımsız t Testi Karşılaştırma Sonucu	64
Tablo 7. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerin Branş Bazında Aritmetik Ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi Karşılaştırma Sonucu.....	65
Tablo 8. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerin Hizmet Yılına Göre Aritmetik Ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	66
Tablo 9. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalamalar ve tek yönlü varyans analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	67
Tablo 10. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerin Ait Aritmetik Ortalama Ve Standart Sapma Değerleri.....	69

Tablo 11. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerin Ait Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız t Testi Karşılaştırma Sonucu.....	72
Tablo 12. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerin Sendikalıya Göre Bağımsız t Testi Karşılaştırma Sonucu	73
Tablo 13. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerin Branş Bazında Aritmetik Ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi Karşılaştırma Sonucu.....	74
Tablo 14. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerin Hizmet Yılına Göre Aritmetik Ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	74
Tablo 15. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerin Eğitim Durumuna Göre Aritmetik Ortalamalar ve tek yönlü varyans analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	75

SİMGELER LİSTESİ

N	Frekans
%	Yüzde
\bar{X}	Aritmetik Ortalama
ss	Standart Sapma

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:Avrupa Birliği
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
DİSK	:Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
EĞİTİM BİR-SEN	:Eğitimciler Birliği Sendikası
EĞİTİM HAK-SEN	:Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası
EĞİTİM-İŞ	:Eğitim İş Sendikası
EĞİTİM-SEN	:Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
FEN	:Fransa Ulusal Eğitim Federasyonu
HAK-İŞ	:İşçi Sendikaları Konfederasyonu
HOR-ÖĞRET BİR	:Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği
HÜR-DER	:Hürriyetçi Öğretmenler Derneği
ILO	:International Labor Organization (Uluslararası Çalışma Örgütü)
ITUC	:Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu
KTÖS	:Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası
KTOEÖS	:Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretim sendikası
MEF-DER	:Mefkûreci Öğretmenler Derneği
MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
MİSK	:Milliyetçi İşçi Sendikaları Konfederasyonu

NUT	:The National Union of Teachers (Ulusal Öğretmenler Birliği)
TEÇ-SEN	:Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası
TKÖDF	:Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu
TİM-DER	:Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği
TODMF	:Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Federasyonu
TOT	:Tüm Üniversite, Akademi ve Yüksekokul Asistanları Birliği
TÖB-DER	:Eğitim Öğretim Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği
TÖDMF	:Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu
TÖD	:Teknik Öğretmenler Derneği
TÖS	:Türkiye Öğretmenler Sendikası
TÜMÖD	:Tüm Öğretim Üyeleri Derneği
TÜRK-İŞ	:Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜRK EĞİTİM-SEN	:Türkiye Eğitim Sendikası
TÜRK KAMU-SEN	:Türkiye Maden Enerji ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri
TÜRKİYE KAMU-SEN	:Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu
TÜRKAV	:Türkiye Kamu Çalışanları Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı
ÜLKÜ-BİR	:Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği
ÜNAY	:Üniversite, Akademi, Yüksekokul Asistanları Derneği

ÖN SÖZ

Bu çalışma İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri ve beklentileri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma süresince yapmış olduğu rehberlik ve yardımlarına, göstermiş olduğu sabırlı yaklaşımlarından dolayı danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Veysel OKÇU 'ya ve jüri üyeleri Yrd. Doç Dr. Hacı İsmail ARSLANTAŞ ve Yrd. Doç Dr. Eşef Hakan TOYTOK'a en içten saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Daima duaları ile yanımda olan, bugünlere gelmemde büyük fedakârlıklar sergileyen anneme ve babama ve kız kardeşime sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Sevgili Eşime, çalışmalarım esnasında göstermiş olduğu sabır, özveri ve manevi desteklerinden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İbrahim EKEN

Haziran 2014-DİYARBAKIR

**İLKOKUL VE ORTAOKULDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
SENDİKALARA İLİŞKİN GÖRÜŞ VE BEKLENTİLERİ
(DİYARBAKIR İLİ ÖRNEĞİ)**

İbrahim EKEN

Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi, **122 sayfa**, Ağustos 2014

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Veysel OKÇU

ÖZET

İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerinin belirtilmesi bu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Bunun için öncelikle geniş bir teorik çalışma yapılmıştır. Bu çalışmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Diyarbakır il merkezinde ilkokul ve ortaokulda görev yapan sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem ise Random yöntemiyle Diyarbakır il merkezinde seçilen 20 ilkokul ve ortaokul oluşturmaktadır. İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerini belirlemek için Yasan (2012) tarafından geliştirilen, öğretmenlerin sendikalardan beklentilerini ölçmek için Tekeş (2010) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde yüzde, frekans, t-testi, tek yönlü varyans analizi (Anova) ve LSD testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde öğretmenler, sendikaların eğitim alanında gerekli olduğu ve eğitim çalışanlarını temsil ettikleri, üyelerin haklarını korumada her türlü riski aldıkları, sendikaların siyasi iktidara, partilere ve diğer toplum kuruluşlarına karşı bağımsız hareket ettikleri ancak öğretmenlerin sendikal faaliyetleri genel olarak yetersiz buldukları tespit

edilmiştir. Ayrıca sendikalar, üyelerinin atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme ilgili aktivitelere üyelerinin adil ve tarafsız yararlanmasını sağlamadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikalar ilişkin görüşlerinde sendikaya üye olma durumu, kıdem ve öğrenim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gözlemlenirken, cinsiyet ve branş değişkenlerine göre ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinde öğretmenler kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel/duygusal şiddet durumlarında, sendikaların üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermelerini istedikleri, sendikaların çeşitli konularda üyelerinin görüşlerini ve önerilerini almalarını bekledikleri, sendikalı olmanın toplumda mesleklerinin statüsünü artırdığı, kendilerine olan güvenlerini arttırdığı ve kendilerini güçlü hissettikleri, sendikalar üyelerine sendika faaliyetler ve mesleki alanlarıyla ilgili eğitimler vererek kendilerinin bilgilenmelerini istedikleri araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin sendikalar ilişkin beklentilerinde sendikaya üye olma durumu, kıdem ve öğrenim durumu değişkenlerinde anlamlı farklılıkların olduğu gözlemlenirken, cinsiyet ve branş değişkenlerinde göre ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Anahtar kelimeler:Sendika, Sendikacılık, Öğretmen Sendikası, Öğretmen Görüşleri

**THE FIRST AND SECONDARY SCHOOL TEACHERS' PERSPECTIVES AND
EXPECTATIONS ON UNIONS (DİYARBAKIR SAMPLE)**

İbrahim EKEN

Zirve University, Graduate School of Social Science

Department of Educational Sciences

Master Thesis, 122 pages, August 2014,

Supervisor: Assistant Professor Veysel OKÇU

ABSTRACT

The basis of this research is based on the opinions and expectations of the first and secondary school teachers about the unions .It is made primarily for a wide range of theoretical work. It is tried to comrehend the situation and development of the unions.Therefore it has been considered the development of organizational features and functions of the teacher unions in Turkey, in America and in some European countries.Scanning model will be used in this research.The object of this research is made from the first and secondary school teachers work at the city center of Diyarbakır.Sampling will not be done.The Survey developed by Yasan (2012), and the questionnaire developed by Tekeş (2010), The answers of the teachers to the items of questionnaire's percentages and frequencies are shown.To compare the datas, t test the undirectional variance and LSD test analysis have been used.

As a result of the teachers union observations on the teachers unions in education is necessary and training employees they represent, members protect the rights of all kinds of risks they take, trade unions, political power, political parties and other community organizations against the individual to act, but trade unions activities generally poor they have been identified. In addition, trade unions, the appointment of members, displacement and activities related to the progress of the

members of the profession to ensure fair and equitable benefit they have been identified. unions in the opinions of teachers unions, seniority and education level was observed that while a significant difference in the variable, according to the results of research on gender and branch variables significant differences were found.

As a result of the teachers union expectations for teachers in-house or non-experienced physical / emotional violence in the case of trade unions members, psychological and legal support services to the union members' opinions and suggestions to get the union to become a member in society, the profession's status increases, union membership confidence in ourselves increases and ourselves strong they feel, trade unions and professional areas related to trade union members by giving them training to ensure their knowledge is the result of research. unions in the expectations of the teachers unions, seniority and education level was observed that while a significant difference in the variable, gender, and no significant difference was observed in the variable branch.

Key words: Trade Unions, Trade Unionism, Teacher Unions, Teachers Feedback

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

İnsanlık tarihi birçok mücadelelerle günümüze kadar gelişmiştir. Bu mücadeleleri, Sanayi Devrimi öncesi ve Sanayi Devrimi ile başlayan mücadeleler şeklinde iki kısma ayırmak mümkündür. Sanayi Devrimi öncesi toprağa yani tarıma ve insan gücüne dayalı bir ekonomik yapıdadır. Bu dönemde tarım toplumunda, üretim ve tüketim ilişkilerine bakacak olursak henüz bir işbölümünün yapılmadığını görürüz. Üretimde verim çok düşüktür. Üretim faktörleri sınırlıdır. Ekonomide hemen hemen tarım kesimi hâkimdir. Tüketim için üretim yapıldığından, mal değişimi çok sınırlıdır. Doğum oranlarının çok yüksek olmasına rağmen genel nüfus artış oranları düşüktür. Sanayi ile uğraşan küçük bir zanaatkâr grubu vardır. Toplumun ekonomik gücü toprak sahiplerine yani feodaliteye dayanır, siyasi güç de bu kesimin elindedir (Fidan, 2013:2). Sanayi Devriminin başlamasıyla sendikacılık akımının da temelleri atılmaya başlanmıştır.

Dünyada sendikaların doğuşu makinelerin kitlesel üretimde kullanılmasıyla başladı. 18. Yüzyılın ortalarından itibaren buharlı makinelerin yaygın olarak kullanıldığı İngiltere'de, Fransa'da ve Almanya'da işçiler son derece kötü çalışma koşullarını iyileştirmek üzere dayanışma dernekleri, yardımlaşma sandıkları kurmaya başladılar(www.sendika.org, 26.03.2014). Sendikalar önemli sivil toplum aktörleri olarak demokrasinin tarihsel gelişiminde ve toplumun demokratikleşmesinde büyük rol oynamıştır. Ayrıca zamanla sendikalar toplumda kökleşmiş demokrasi ve siyasi kültürünün gelişmesinde de rol oynamıştır (Eraslan, 2012:1).

Batıda Sanayi Devrimi'nin etkisi ile sendikal hareketin gelişmesi için gerekli iki koşuldan biri sanayileşme, diğeri de demokrasinin varlığıdır. Bu iki koşulun gerçekleştiği ilk ülke İngiltere olmuştur. Sendikacılığın sanayi devriminin ilk kez ortaya çıktığı ülke olan İngiltere'de başlaması rastlantı değildir. İngiltere'de başlayıp Kara Avrupa'sını ve Amerika'yı da etkisi altına alan Sanayi Devrimi toplumların yapısında, görüş ve yaşayışlarında hızlı değişiklikler yaratmıştır (Taş, 1995, Akt. Gül, 2007:29).Kıta Avrupa'sına yayılan değişim ile beraber Osmanlı devletlide sendikacılık anlamda da etkilenmeye başlamıştır.

Osmanlı'da ise 1824 yılında sendikalar devlet tarafından yasal olarak tanındı. Bunun ardından hızla örgütlenmeye başladılar. Ancak sendikaların gerçek manada tanınması 1875 yılında gerçekleşti (Duyuş, 2010:14).

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar öğretmenler homojen bir örgütlenme modeli oluşturamamalarına karşın, öğretmen örgütlenmesi, 1923'te Cumhuriyet devletinin kurulması ve toplumun modernleştirilmesi ve laikleştirilmesi çalışmalarının başlamasından sonra yeni bir ivme kazanmıştır. Bu dönemde öğretmenlerin örgütsel etkinlikleri daha çok Cumhuriyet devletinin kurucularının oluşturup yönetime geçirdiği CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) tarafından yönlendirilmiştir (Suğur, 1999:7).

1925'te tüm örgütler Türkiye Muallimler Birliği adı altında toplanarak İstanbul ve Anadolu ayırımına son verilmiştir.1931-1945 yılları arası dönem; öğretmen örgütlenmesi açısından bir ara dönem ve resmî örgütler dönemi olarak adlandırılabilir. Tek partili dönemde ise özellikle 1938 yılında çıkartılan "3512 Sayılı Cemiyetler Kanunu" çerçevesinde memurlara yaptıkları işin gereği olarak örgütlenme yasağı getirilmiştir (Eraslan, 2012:4).

Daha sonra 5 Haziran 1946 tarihinde Cemiyetler kanundan sınıf temeline dayalı cemiyet kurma yasağı kaldırılarak sendika hakkı kanunen tanınmış oldu ve hızla sendikalar kurulmaya başlamıştır. Ancak daha sonra 17 Aralık 1946 sıkıyönetim kararı ile sendikalar ve aynı yıllarda kurulmuş olan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ve Türkiye Sosyalist Partisi ve bu partilerin fikirlerini yayan gazete ve dergiler kapatılmıştır. Bunun nedeni ise bu partiler ve onlardan aldıkları direktiflerle hareket eden sendikaların, nizamları bozmaya çalışmaları dolaylı kapatılmıştır (Uçar, 2010:88).

Ülkemizde 1923-1960 yılları arasında yani Türkiye Cumhuriyeti Dönemindeki (1960'lara kadar olan) örgütlenme pratiği incelendiğinde Meşrutiyet dönemleri ile başlayan örgütlenme sürecinde "dernek" tipi bir örgütlenme biçiminin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. 27 Mayıs 1960 müdahalesi, düşünsel ve siyasal yaşamda önemli açılımlar sağlamıştır. 1961 Anayasası'yla verilen geniş toplumsal haklar, memurların örgütlenmelerinin önünü açtığı gibi öğretmen örgütlenmelerinin de önünü açmıştır. 1960'lı yıllarda örgütlenme yaşamına yeni çıkarılan Anayasa damgasını vurmuştur. İlk defa 1961 anayasası ile memur sendikacılığının yasal dayanağı oluşmuştur (Eraslan, 2012:5).

12 Eylül askeri darbeden sonra hazırlanan 1982 Anayasası, sendika kurma ve sendikal hakların uygulama alanını "işçilerle" sınırlı tutmuştur. Memurlar için sendika kurma, toplu sözleşme ve grev haklarını açıkça tanıyan ya da yasaklayan bir kurala yer vermemiştir (Demiryürek, 2008:43). 1980 sonrasında sendikal haklara ilişkin Anayasa maddelerinde birçok değişiklik olmuştur. Bunlardan ilki 1995 yılında, siyasi faaliyette bulunamayacakları yönündeki 52. madde yürürlükten kaldırılmış ve kamu görevlilerine toplu görüşme hakkı ve böylece sendika kurma hakkı tanınmıştır (Ünal, 2012:123). Daha sonra Devlet Memurları Kanunu'nda 1997 yılında yapılan değişiklikle (değişik 22. maddesi) devlet memurlarının, anayasada ve özel kanunda belirtilen hükümler uyarınca, sendika ve üst kuruluşlar kurabilecekleri

ve bunlara üye olabilecekleri düzenlenmiştir. 12 Temmuz 2001’de 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu çıkarılmıştır (Yasan, 2012:5).

“Türkiye’de 2011 yılı itibariyle kamuda toplam 909.168 eğitim çalışanı yer almakta ve bu çalışanların 524 490’ı eğitim sendikası üyesiyken 384 678 eğitim çalışanı herhangi bir eğitim sendikasına üye değildir”. Bu şu anlama gelmektedir Türkiye’deki eğitim çalışanlarının %57,68’i herhangi bir eğitim sendikasına üyeyken, %42,32’si herhangi bir sendikaya üye değildir. Türkiye’de öğretmenlerin yaklaşık yarısının herhangi bir sendikaya üye olmaması dikkat çekicidir (Taşdan, 2013:236). Hâlbuki bir ülkedeki eğitim ile gelişmişlik düzeyi paraleldir. Eğitim yolu ile birey yetiştirilir iyi yetiştirilen bireyler o ülkede gelişmişlik düzeyini artırır. Ülke kalkınmasındaki kilit role sahip eğitimin başında öğretmenler bulunmaktadır. İşte bu öğretmenlerinde eğitimde başarısının artırmak için maaş, özlük, çalışma şartlarının iyileştirerek öğretmenleri tatmin etmek gerekir. Öğretmenlik mesleği istenilen ya da hak edilen noktaya gelmediği için öğretmenler seslerin duyurmak için tıpkı işçiler gibi sendika kurdular. Kurdukları bu sendikalar vasıtasıyla özgürlük, eşitlik, güvenlik ve saygınlık koşullarında insana yakışır iş sahibi olmak istemektedirler (Demiryürek, 2008:25).

Bascia’a (2000) göre eğitim sendikaları, öğretmenlerin beklentilerini belirlemek ve karşılamak ile yasal olarak yükümlüdürler. Öğretmen sendikaları, öğretmenlerin toplumsal katılımı, okuldaki rolleri ile birlikte saygınlık kazanmaları ve öğretmenlerin sosyalleşmelerinde önemli etkiye sahiptir (Taşdan, 2013:236). Sendikacılık dünyada tarihsel boyunca her zaman önemli bir yere sahip olmasına rağmen Türkiye’de sendikacılıkta halen istediği yere ulaşamamıştır. Bu nedenle bu araştırma ile öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri tespit edip, bu tespitler doğrultusunda Türkiye’deki sendikacılığın gelişimine katkıda bulunma hedeflenmektedir.

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemektir. Bu amaca dayalı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıŐtır:

1. İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri nedir?
2. İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri cinsiyet, sendikalı olup olmama, branş, hizmet yılı ve en son bitirdikleri okul türü değişkenlerine göre farklılaŐmakta mıdır?
3. İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri nedir?
4. İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri cinsiyet, sendikalı olup olmama, branş, hizmet yılı ve en son bitirdikleri okul türü değişkenlerine göre farklılaŐmakta mıdır?

1.2. SAYILTILAR

- 1-Seçilen rneklem grubunun evreni temsil edecek niteliktedir.
- 2- Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemek işin uygulanan lŐekte, öğretmenler görüşlerini iŐtenlikle belirtmiŐlerdir.
- 3-Kullanılan istatistiksel tekniklerin amaca uygun niteliktedir.

1.3. SINIRLILIKLAR

- 1-Bu araştırma 2013-2014 yılında görev yapan öğretmenlerin görüŐleriyle sınırlıdır.

2-Araştırma Diyarbakır il merkezinde İlkokul ve Ortaokulda görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.

3- Öğretmenlerin ölçüğe verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

4- Kişisel özellikler cinsiyet, sendika üyesi olup olmama, branşı, görevlerindeki hizmet yılı, eğitim durumları, sınırlıdır.

1.4. TANIMLAR

4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu'nun 3. maddesinde sendika, kamu işvereni, işyeri, konfederasyon, toplu görüşme ve kamu görevlisi şu şekilde tanımlanmıştır:

Sendika: Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kuruluşlardır (4688 Sayılı Kanun, Md.3).

Kamu İşvereni: Kamu görevlilerinin çalıştığı tüzel kişiliği olan ya da olmayan kamu kurum ve kuruluşlarına denir (4688 Sayılı Kanun, Md.3).

İşyeri: Kamu hizmetinin yürütüldüğü yere denilir (4688 Sayılı Kanun, Md.3).

Konfederasyon: Değişik hizmet kollarında bu Kanuna tabi olarak kurulmuş en az beş sendikanın bir araya gelerek oluşturdukları tüzel kişiliği olan üst kuruluşlara denilir (4688 Sayılı Kanun, Md.3).

Toplu Görüşme: Kamu görevlileri için uygulanacak katsayı ve göstergeler, aylık ve ücretler, her türlü zam ve tazminatlar, fazla çalışma ücretleri, harcırah, ikramiye, lojman tazminatı, doğum, ölüm ve aile yardımı ödenekleri, tedavi yardımı ve cenaze giderleri, yiyecek ve giyecek yardımları ile bu mahiyette etkinlik artırıcı diğer yardımlara ilişkin olarak yetkili kamu görevlileri sendikaları ve üst kuruluşları ile Kamu İşveren Kurulu arasında yapılan görüşmedir (4688 Sayılı Kanun, Md.3).

Kamu Görevlisi: Kamu kurum ve kuruluşlarının işçi statüsü dışındaki bir kadro veya pozisyonunda daimi suretle çalışan, adaylık veya deneme süresini tamamlamış kamu görevlilerine denir (4688 Sayılı Kanun, Md.3).

Grev: 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu'nun 25. maddesine göre; işçilerin topluca çalışmamak suretiyle işyerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir kuruluşun aynı amaçla topluca çalışmamaları için verdiği karara uyarak işi bırakmalarına denir.

BÖLÜM II

Bölümde sendika tanımı, gelişimi ve önemi, Türkiye’de sendikacılık, KKTC (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti), bazı Avrupa ülkeleri ve ABD’de öğretmen sendikaları, memur tanımı ve tarihsel süreci, Osmanlı ve Türkiye’de öğretmen sendikaları, günümüzdeki sendikalar ve öğretmen sendikalara hakkında bilgilere yer verilmiştir.

2.1 SENDİKA TANIMLARI

Sendikalar, çalışan ve çalıştırılanlarca belirli bir iş kolunda üyelerinin ekonomik, mesleki, sosyal ve kültürel hak ve çıkarlarını korumak, geliştirmek ve mesleki dayanışmayı sağlamak amacıyla kurulan toplu sözleşme ve grev hakkı da bulunan tüzel kişiliğe sahip meslek birlikleri ya da sivil toplum kuruluşlarıdır (Çevikbaş, 2010:10).

Sendikanın sözlük anlamına bakıldığında: “ İşçilerin ve işverenlerin iş, kazanç, toplumsal ve kültürel konular bakımından çıkarlarını korumak ve daha da geliştirmek için aralarında kurdukları birlik.” olarak tanımlanmıştır (<http://www.tdk.gov.tr>, 22.03.2014) .Ayrıca Bibilik (2009:10)’a göre sendika hakkı ve özgürlüğü, sosyal olarak tanımlanan haklar arasında sayılan, mücadeleler sonucunda elde edilmiş kazanım olarak açıklamaktadır.

Batı’da işverenlerin aynı amaçla kurdukları örgütlere "işverenler birliği" denir. İşçilerin aynı amaçla kurdukları örgütlere ise sendika denir. Ülkemizde ise

hem çalışanların, hem de işverenlerin bu amaçlar için kurdukları bu örgütlere sendika denmektedir (Demiryürek, 2008:13).

Osmanlı'da ise 1824 yılında sendikalar devlet tarafından yasal olarak tanındı. Bunun ardından hızla örgütlenmeye başladılar. Ancak sendikaların gerçek manada tanınması 1875 yılında gerçekleşti (Duyuş, 2010:14). Osmanlıda sendikalar tanınması meşrutiyetin ilanından sonra gerçekleşmesi meşrutiyetin ilanı sendikaların tanınmasına etkili olabilir.

Günümüz Türkiye'de ise 1982 Anayasası'na göre "Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevleri bölümünde sendika kurma hakkı "Çalışanlar ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir" denilmektedir (Demir, 2013:10). Bu yasaya göre işçilere sendikaya üye olma hakkı verilmiştir.

Mevcut anayasamıza ilk defa sendika tanımı 1983 yılında yürürlüğe giren 2821 sayılı sendikalar yasasının 2. maddesine göre sendika: "İşçilerin ve işverenlerin çalışma ilişkilerinde ortak ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak için meydana getirdikleri tüzel kişiliğe sahip kurullardır." olarak tanımlanmaktadır (Demir, 2009:3).

Daha sonra 25.06.2001 tarihinde yürürlüğe giren 1982 Anayasası'na eklenen 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanununa göre ise : "Kamu görevlilerinin ortak ekonomik, sosyal ve mesleki hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kuruluşları" şeklinde tanımlanmıştır.

Ülkemizde mevcut sendikalar, çalışanların ekonomik sorunlarının çözümü için ortaya çıkmış olmalarına rağmen, küreselleşmenin ve çalışma ilişkilerinin hızlı değişimi sonucu artık mücadelenin sadece ekonomik alanda değil siyasi ve sosyal alanda da işlevleri bulunmaktadır (Bülbül, 2009:45).

2.2. SENDİKACILIĞIN GELİŞİMİ

Sendikaların ortaya çıkışında sanayi devriminin rolü büyüktür. Sanayi devrimi ile birlikte toplumsal yapı yeniden şekillenmiş, orta sınıfın tarımda, küçük atölyelerde geçimini sağlayamaması sonucu doğal olarak emekçi sınıfına katılma zorunluluğu ortaya çıkmıştır (Işık, 2013:6).

Bu emekçi sınıfı ilk dönemde, ücretlilik düzeninin ortaya çıkmasıyla başlamıştır. Daha sonra işçiler, çeşitli dernekler, yardımlaşma sendikaları, konut ve tüketim kooperatifleri, siyasal örgütlenmeler kurarak sendikacılığın bir anlamda sendikal hareketin temellerini atmışlardır (Yıldırım, 2007:9).

Teknolojik alanda meydana gelen gelişmeler, hizmet sektöründe çalışan sayısının ve çalışan kadın sayısının artması, esnek çalışmanın yaygınlaşması, yeni üretim ve yönetim tekniklerinin gelişmesi, sendikalar açısından önemli zorlukları ortaya çıkarmaktadır (Şenkal, 2005:548-549, Akt. Tartanoğlu, 2007:21).

Tüm dünyada küreselleşme ve neo-liberal saldırıya maruz kalan sendikalar için uluslararası örgütlenmeler de giderek önem kazanmaktadır (Ünlütürk, 2006: 69).

2.3 SENDİKALARIN ÖNEMİ

Sendikal hak ve özgürlükler, başta işçi ve işverenlerin ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini dengelemek suretiyle kişilere ve topluma huzurlu ve adaletli bir düzen sağlayan temel sosyal ve ekonomik haklar olarak çağdaş uygarlık düzeyi ve Batı uygarlığınca benimsenen demokrasi anlayışına ulaşmayı sağlayan vazgeçilmez bir insan hakkıdır (Girgin, 2011:62-63).

Çalışanların hak arama mücadelelerinde sendikalar en önemli silahlarıdır (Demiryürek, 2008:15).Sendikalar küreselleşme sürecinin şekillenmesinde hem sermaye faaliyetlerinin yol açtığı değişimleri belirleyerek hem de bu faaliyetlerin olası uluslararası etkilerini şekillendirerek aktif bir rol oynamaktadırlar (Tartanoğlu, 2007:39).

Kamu sektöründeki istihdam azalmasının, ulaşım ve enerji gibi endüstrilerdeki artan özelleştirmenin ve kararsızlaştırmanın sendikaların geleneksel olarak güçlü olduğu alanlardaki sendika üyeliğinde azalmaya neden olduğu düşünülmektedir (Herod, 1998: 40, Akt. Tartanoğlu, 2007:36).

Ayrıca esnek üretimin yol açtığı işsizliğin, sendikaların üye tabanını daralttığı, iş güvencesi sorununu ağırlaştırdığı, sendikaların toplu pazarlık gücünü azalttığı söylenebilir. Emek pazarının parçalanması, sendikal üyeliğin korunmasını ve sendikal dayanışmanın sürdürülmesini zorlaştırmaktadır (Tartanoğlu, 2007:24). Buna bağlı olan bu etmenler sendika üye olan bireyin azalması neden olduğu ve bundan dolayı da sendika ile işveren arasında yapılacak pazarlıkta sendikanın elini zayıflatmaktadır.

Toplu pazarlıkta işçi sendikaları, işçilerin ekonomik ve sosyal durumlarını korumak ve geliştirmek amacıyla, gerektiğinde grev yolunu kullanarak işverenleri toplu iş sözleşmesi imzalamaya yönelik baskı ve girişimlerde bulunurlar. İşverenler

de kendilerini baskıya karşı korumak ve karşı baskı sağlamak üzere kendi sendikalarını kurabilirler. Söz konusu karşılıklı baskı da toplu pazarlık sürecini oluşturur. Bu durumda gerek üye sayısı gerek malî bakımdan etkili baskı gücüne sahip olmaları kaçınılmaz olan işveren sendikalarının karşısında güçsüz olan işçi sendikalarının toplu pazarlığa girişmemesi yerinde olacaktır (Sever, 2009:50).

Bunun yanında sendikaların işverenle oturacağı masada en etkili güç grevdir. 1983 tarihli ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'na göre "İşçilerin topluca çalışmamak suretiyle işlerinde faaliyeti durdurmak veya işin niteliğine göre önemli ölçüde aksatmak amacıyla aralarında anlaşarak veyahut bir kuruluşun aynı amaçla topluca çalışmaları için verdiği karara uyarak işi bırakmalarına grev denir." Sendikalaşma, toplu pazarlık ve toplu sözleşme haklarının yanı başında sendikaların en önemli iç etkinliği olan grev hakkı yer almaktadır.

Aralık 1999'da Seattle'de Dünya Ticaret Örgütü Bakanlar zirvesine karşı gerçekleştirilen protesto eylemleri ise ulus ötesi eylemlerden en çok ses getireni olmuştur. Söz konusu eylemlere dünyanın pek çok ülkesinden sayısız sendika katılmıştır (Ünlütürk, 2006:72).

Grevlerin tarihine bakıldığında hepsinin para için yapılmadığı anlaşılmaktadır. Politik etkileşim, mesleksel uzmanlık ve sendikanın yapısı gibi mesleksel ve stratejik amaçlar için grev hakkının kullanıldığı görülür. Sözelimi Kuzey Amerika tarihinin en geniş grevinde Kanadalı öğretmenler yeni hükümetin politikalarına karşı direnen işçileri, otobüs sürücülerini ve okul sekreterlerini desteklemek için greve gitmişlerdir (Gemici, 2008:86).

Greve getirilen birinci sınırlama, bir eylemin grev olabilmesi için ilk olarak "işçi" tanımının içinde yer alması gerekliliğidir. İkinci olarak asgari sayıda işçinin işi bırakması gerekir. Grevler sadece çalışma koşullarında işçi lehine değişiklik talebiyle yapılabilir (Talu, 2008:43).

2.4 TÜRKİYE'DE SENDİKACILIK

İşçi sendikacılığına göre memur sendikacılığı, daha geç süreçte başlamıştır. Bu gecikmenin nedeni memur ile devlet arasındaki statü bağının niteliğinden kaynaklanmaktadır. Tarihsel olarak Batı'da memur sendikacılığı önce ortaya çıkmış ise de sendikal hakların elde edilmesi ve hukuksal düzenlemelere yansımaları ise oldukça geç tarihlere kalmıştır(Alican, 2007:41).

Türkiye'de kamu görevlilerinin sendikal örgütlenmesi hem Türkiye'deki işçilere hem de Batı Avrupa'daki kamu görevlilerine göre oldukça gecikmiştir. Türkiye'ye Avrupa'dan sonra gelen sendikacılığı iki kısma ayırabiliriz: Birinci kısmı Cumhuriyet öncesi yani Osmanlı Devleti'nin on sekizinci yüzyılın ikinci yarısı, ikinci kısmı ise Cumhuriyet Döneminden sonra başlatılmaktadır (İnceoğlu, 2010:34).

Osmanlı İmparatorluğu'nda işçi ve memur örgütlenmelerinin tarihine ilişkin çalışmaların büyük bir bölümünde, ilk örgüt olarak Ameleperver Cemiyeti gösterilmektedir. Bu örgüt bir işçi örgütlenmesi değil, bir yardımsever derneği veya hayır kuruluşudur. Osmanlıda ilk örgütlenme 1894-1895 yıllarında İstanbul'da Tophane Fabrikası'nda gizli olarak kurulmuş olan Amele-i Osmani Cemiyeti'dir. Yine bu dönemde kurulan işyeri örgütlenmelerinin bir örneği de Anadolu-Bağdat Demiryolları Memurin ve Müstahdemlerin Cemiyet-i Uhuvvetkarisi idi (Çınar, 2008:17).

Sendikalar da bir işçi hareketinin sonucu olmaktan çok siyasal otoritenin demokratikleşme süreci içinde gerekli gördüğü bir kurumlaşma olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle sendikalar bir toplumsal hareketin kazandıracağı hedef zenginliği ve toplumu kendilerinden yana dönüştürme isteği gibi özellikleri kazanamamışlardır. Bugün Batı'da birer bürokratik örgüte dönüştükleri için

eleştirilen sendikalar, Türkiye’de büyük ölçüde zaten böyle doğmuşlardır (Tartanoğlu, 2007:44) .Türkiye işçi hareketi, doğuş ve gelişim aşamasında sürekli bir etki kaynağı olarak Batı işçi hareketini bulmuştur denilebilir.

Cumhuriyet dönemindeki Türkiye ekonomisinin göstergeleri incelendiğinde, 1927’de Teşviki Sanayi Kanunu çıkarılmasıyla 1930’larda ekonomik alanda devletçiliğin uygulanmasıyla ortaya çıkan sanayileşme ile erkek ve kadını işgücünü de çalışma hayatına çekmiştir (Talu, 2008:33).

Sanayi Kanunu çıkarılmasından sonra memleketimizde işçilerle ilgili sosyal politikanın esas kanuni kaynağını teşkil eden 1936 tarihli İş Kanunu 1934 yıllarında hazırlanmıştır. 1934 yılındaki kanunda iş uyuşmazlıklarının çözümü için hakem kurumu öngörülmüştür. İşçilerden oluşan temsilcilerin girişimleri sonuç vermezse işçi ve işveren temsilcilerinin katıldığı uzlaştırma komisyonlarına gidilmektedir. Bu komisyonlarda da bir uzlaşmaya varılmadığı durumda İktisat Bakanlığı’ndan bir iş müfettişi taraflarla görüşmeye katılır. Zorunlu uzlaştırma aşamasında bir anlaşmaya varılmazsa çözüm için Hakem Kurulu’na gidilmesi önerilmektedir. Ayrıca ülkemizde çalışan kadınlarla ilgili olarak ilk defa 1936 yılındaki iş kanununda düzenleme yapılmıştır. Bu kanunun 25. maddesinde, kadınların doğum izin süresini, doğumdan önce üç hafta doğumdan sonra üç hafta olarak bebek bakım süresi olarak ayda üç gün 45 belirlenmiştir (Talu, 2008:43-44).

1936 İş Kanunu yürürlüğe girmesine rağmen 1938 yılında kabul edilen Cemiyetler Kanunu ile birlikte her türlü memur ve işçi sendikalarının kurulması imkânsız hale getirilmiştir. 1938 tarihli Cemiyetler Kanunu örgütlenme hakkını düzenleyen ilk kanun olmuştur.3512 Sayılı Cemiyetler Kanunu’nun kabul tarihi 28.06.1938; yayın tarihi 14. 07.1938) 9/h maddesi şöyleydi: “Mevzu ve gayeleri aşağıda yazılı hususlara ait olan cemiyetlerin teşkili yasaktır: (h) Aile, cemaat, ırk, cins ve sınıf esasına veya adına dayanan” Bu maddeyi ihlal edenler ise “Türk Ceza Kanunu’na göre bu fiilleri ayrıca bir suç teşkil etmediği takdirde bir seneye kadar

hafif hapis veya 10 liradan 22 liraya kadar hafif para cezası” ile cezalandırıyordu (Talu, 2008:49-50; Yıldırım, 2007:30).

1950 sonrası özel teşebbüs girişimciliği desteklenmesine rağmen ülkenin hala tipik bir tarım ülkesi olduğu görülmektedir. Nitekim bir ülkenin sanayi ya da tarım toplumu olduğuyla ilgili en önemli göstergelerden biri olan “istihdamın sektörel dağılımı” verileri, Türkiye için bu durumu teyit etmektedir (Mahiroğulları, 2001:165).

27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi sonrasında Türkiye yeni bir döneme girmiştir. Her şeyden önce bu dönemde temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alındığı bir anayasa hazırlanarak “demokratikleşme süreci” başlatılmıştır (Mahiroğulları, 2001:168). Bu dönemin sendikacılık hareketi açısından en önemli özellikleri birçok sosyal hakkın devlet eliyle bahşedilmiş olmasıdır. Türk toplum ve devlet geleneğinde adeta yerleşmiş bir ilke olarak bulunan “hak alınmaz devlet tarafından verilir.” ilkesi bir kere daha kendisini gösterdi ve uzun yıllar süren mücadelelerle alınamayan haklar devlet tarafından fazlasıyla verilmeye başlandı (Acar, 2007: 64).

1961 Anayasası'nın başlattığı yeni dönemde değişen ekonomik ve siyasal konjonktürün sonucu olarak toplu ilişkiler düzeninin yasal çerçevesinde de köklü değişimler ortaya çıkmış, sendikalar artık şüphe ile bakılan kurumlar olmaktan kurtulmuştur. 1963'te yasalaşan iki önemli kanun: 274 Sayılı Sendikalar Kanunu ve Türk işçisine ilk defa grevli toplu pazarlık hakkını veren 275 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu sendikal harekete yeni bir yön çizmiştir. Dolayısıyla yasal çerçevedeki söz konusu köklü değişim nedeniyle sendikacılık, keza sendikalaşma yeni bir sürece girmiştir. Ama 1961 Anayasası'nda kamu görevlilerinin sendika kurma hakkı kabul edilmiş olmasına rağmen 47. maddesinde “işçilerin” toplu sözleşme ve grev hakkı güvenceye alınmıştır. Ancak bu haklar konusunda “kamu görevlileri” hakkında yasal bir düzenleme getirilmemiştir. Bu hakların memur

ve işçi niteliği taşımayan çalışanlara yasaklandığı anlamına gelmemektedir. Bu haklar kamu görevlileri açısından sadece anayasal güvenceye alınmamıştır. Kamu görevlilerine grev ve toplu sözleşme hakkı tanınması anayasal güvenceye alınmamıştır. Bu durumdaki anayasal boşluğun kamu görevlilerine grev ve toplu sözleşme hakkı tanıdığı anlamına gelmemektedir (Mahiroğulları, 2001:168; Yıldırım, 2007:31-32).

Türkiye’de ilk memur sendikası 624 sayılı yasanın 14.6.1965 tarihinde kabul edilerek ve 17.6.1965 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanmasından sonra 18.6.1965 tarihinde Türkiye Devlet Büro Görevlileri Sendikası adıyla Ankara’da kuruldu.19.6.1965 günü ise İstanbul Özel İdare Personeli Meslek Sendikası kuruldu.1971 yılına kadar kurulan memur sendikası sayısı 658 idi (Çınar, 2008:24).

1980 başlarında yoğunlaşan ekonomik ve siyasal tikanlıklar hem ekonomide hem de siyasette radikal dönüşümlerle sonuçlanmıştır. Her iki dönüşümün de tüm toplum için olduğu kadar sendikalar için de anlamı büyüktür. Ekonomik dönüşümün başlangıcı 24 Ocak 1980 tarihli İstikrar Programı’dır. 24 Ocak Kararları olarak meşhur olan bu program, ekonomik hayatta devletin varlığını ve etkinliğini sınırlandırarak liberal serbest piyasa mekanizmasını pekiştirmeyi ve ekonomiyi istikrara kavuşturmayı amaçlıyordu. Siyasal dönüşümün başlangıcı ise siyasal istikrarı sağlama amacıyla gerçekleştirilen 12 Eylül 1980 Askeri İhtilali’dir. İhtilalin ardından olağanüstü yönetim tarzı egemen oldu ve siyasi - idari hayatta önemli değişikliklere gidileceğinin işaretleri görülmeye başlandı. Bu dönemde sendikal hareket için ilk uygulama olarak DİSK, MİSK, HAK-İŞ gibi konfederasyonların faaliyetleri durdurularak yöneticileri gözaltına alınmış ve grevler yasaklanmıştır. Askeri darbeden sonra yürürlüğe giren 1982 Anayasası’nın, 51. ve 55. maddeleri arasında sendika, grev, lokavt, toplu sözleşme vs. gibi konuları düzenlemekte. Bu maddelere bakıldığında anayasanın tamamına yansıyan her konuyu ayrıntılı olarak düzenleme arzusu göze çarpmaktadır. Sosyal devlet ilkesine yeni anayasa ile biraz soğuk yaklaşmış, 1961 Anayasası’ndaki “iktisaden zayıf”

kesimlerin korunması kaygısının yerini, 1982 Anayasası'nda "eşitsizler arasında denge" anlayışı almıştır. Örneğin, lokavt anayasal bir hak olarak tanınmıştır (Acar, 2007: 59-60).

Yeni anayasal dönemin başlamasıyla 1983'te 2821 sayılı Sendikalar Yasası ve 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası yürürlüğe kondu. Bu yasalarda sendikacılık eyleminin ideolojik ve siyasal sınırları daraltılmakta, sendikacılık yalnızca dar anlamda ekonomik amaçlı bir faaliyete indirgenmek istenmektedir. Bundan başka, sendika kurmanın zorlaştırılması, işyeri sendikası şeklinde örgütlenmenin yasaklanması, sendika üyeliği ve yöneticiliğin şartlarının ağırlaştırılması, sendikalarda devletin idari ve mali denetiminin ağırlaştırılması birçok durumda zorunlu tahkim gibi düzenlemelerle genel grev yasağı başta olmak üzere grevle ilgili sınırlama ve kısıtlamalar yeni yasal dönemin getirdiği özelliklerdir (Acar, 2007: 61).

2.5 BATI'DA EĞİTİM SENDİKACILIĞI

Sanayi Devrimi'nin etkisi ile sendikal hareketin gelişmesi için gerekli iki koşuldan biri sanayileşme, diğeri de demokrasinin varlığıdır. Bu iki koşulun gerçekleştiği ilk ülke İngiltere olmuştur. Sendikacılığın sanayi devriminin ilk kez ortaya çıktığı ülke olan İngiltere'de başlaması rastlantı değildir. İngiltere'de başlayıp Kara Avrupa'sını ve Amerika'yı da etkisi altına alan Sanayi Devrimi toplumların yapısında, görüş ve yaşayışlarında hızlı değişiklikler yaratmıştır (Taş, 1995, Akt. Gül, 2007:29).

Sanayi Devrimi aslında makinenin ve onunla birlikte buhar ve büyük fabrika sanayinin doğuşu olayıdır ve ekonomik yaşamı ve onun kurumlarını derin bir biçimde değiştirmiştir. Sanayi Devrimi'nin ilk evresinin taşıyıcılığını pamuklu dokuma sanayi yapmıştır. Daha sonra elektriğin endüstri de kullanılmasıyla yeni

teknolojiler kullanılmaya başlanmış, yaşanan gelişmeler çıktı miktarını artırmıştır (Atahan, 2010:26).

Bu teknik ve toplumsal gelişme ve değişimler, önceki dönemden farklı olarak geniş bir işçi sınıfını ortaya çıkarmış, yeni yaşama ve çalışma koşulları yaratmış, kentlerin nüfusu hızla artmış, insanlık onuruna uymayan, doğal olmayan çalışma koşulları, erkek, kadın ve çocuk işçileri zor, ağır ve insanı hızla yıpratıcı çalışma koşullarıyla karşı karşıya bırakmış, ücretlerin sefalet ücreti düzeylerine inmeleri ile birlikte haksızlık, sömürü ve adaletsizlikleri yaratmıştır (Talu, 2008:18).

Bu durum doğal olarak tepkilere yol açmış, işçiler bilinçlendikçe ve sınıf olgusunu kavradıkça sömürölmelerini önlemek, hak ve menfaatlerini koruyup geliştirebilmek için örgütlenme yollarını aramışlar ve zorlu mücadelelerden sonra bu örgütlenme hakkı kazanabilmişlerdir. Bu örgütlenmeyi yaparken tek tek hareket ettiklerinde hak ve menfaatlerini koruyamayacaklarını anlayan işçiler, birlikte çalışmanın gereğini ekonomik ve sosyal koşulların baskısı ile hızla anlamaya başlamışlardır. Birçok sanayileşmiş ülkede, işçilerin örgütlenerek ekonomik ve sosyal haklarını savunmaya çalışmaları kolay olmamıştır. Örgütlenme hakkı yavaş yavaş kazanılmıştır. Yasaların, devletin koruyuculuğundan yoksun bulunan işçiler, yasaklara karşı grevler yaparak şiddet hareketlerine başvurmuşlardır (Talu, 2008:21).

Dünyada öğretmen sendikaları işçi sendikalarından sonra kurulmaya başlamıştır. Özellikle İkinci Dünya savaşından sonra Uluslararası sendikal örgütlenmede de yeniden yapılanmaya girmiştir. 1945 yılında Dünya çapında sendikaları bir araya getirmek amacıyla Dünya Sendikalar Federasyonu kurulmuştur. 1946 yılında Paris’te düzenlenen “Uluslararası Öğretmenler Sendika Konferansı’nda Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE) kurulmuştur (Demir, 2013:32).

Bu Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE) girişimin katkısı ile 4 Kasım 1950 yılında Avrupa Konseyi üyesi devletler tarafından imzalanan İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ile sendika hakkı, toplantı özgürlüğü hakkı, dernek kurma ve derneklere üye olma hakkı güvence altına alınmıştır (Demir, 2013:13).

Kabul edilen Evrensel İnsan Hakları Bildirisi'nin 23. maddesinde çalışma ve işsizliğe karşı korunma hakkı yer almaktadır. Evrensel İnsan Hakları Bildirisi 23. maddesinin 4.fıkrasında, herkesin çıkarını korumak için sendika kurma ya da sendikaya üye olma hakkından bahsetmektedir. Ülkemizin de onayladığı Avrupa Sosyal Şartı ise ekonomik ve toplumsal haklara yer vermektedir. Avrupa Sosyal Şartı'nın 5. maddesinde çalışanların örgütlenerek sendika kurmasına, sendika özgürlüğüne yer vermiştir. Sözleşmesi taraflar, çalışanların ve çalıştıranları ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak için yerel, ulusal ve uluslararası örgütler kurma veya bu örgütlere üye olma özgürlüğünü sağlamak veya geliştirmek amacıyla ulusal mevzuatın bu özgürlüğü zedeleyici biçimde uygulanmasını önlemeyi üstlenirler (Talu, 2008:16).

“Öğretim Personelinin Durumuna İlişkin Tavsiye”, ILO ile UNESCO'nun çalışmaları sonucu öğretim personelinin tüm sorunlarını kapsayan belge 1966 yılında oybirliği ile kabul edilmiştir (Gül, 2007:38).

2.5.1 İngiltere’de Öğretmen Sendikacılığı

Sendikacılık, ilk defa İngiltere’de ortaya çıkmıştır (İpek, 2006:25).Sanayi devrimiyle birlikte endüstriyel ilişkilerin çok hızlı arttığı bir ülke olan İngiltere sendikacılığın beşiği sayılmaktadır. 18. yüzyılın karakteristiğinde, Fransız Devrimi ile Londra’da oluşan Sanayi Devrimi'nin yer yer iç içe geçtiği ve mutlaka birbirinden beslendiği bir tarihsel süreç söz konusu olmuştur (Atahan, 2010:33).

Sanayi İnkılabı'ndan sonra 18. yüzyıl sonlarında İngiltere'de ortaya çıkan ve genel oy hakkının tanınması gibi siyasal bir nitelik taşıyan Chartist hareket, sendikacılığın çekirdeğini oluşturmuştur (Demiryürek, 2008:24). Buna bağlı olarak 1824'de İngiltere'de sendikaların kurulmalarına izin veren yasal düzenlemeler, işçi örgütlenmelerinin yolunu en azından yasal olarak açmıştır (Atahan, 2010:33).

İşçi hareketinden sonra ortaya çıkan memur sendikaları İngiltere' de ilk defa yasal olarak 1871 yılında memur birlikleri tanınmıştır. Daha sonra 1875 yılında çıkarılan bir diğer kanunla grev hakkını, İngiltere'de tanımıştır (Güven, 2007:45).

İngiltere'de memur sendikacılığının gelişmesi 1906'lı yıllardan itibaren olmuştur. I. Dünya Savaşı öncesinde güçlenen memur sendikaları işçi örgütleri ile birleşmiştir. Ancak işçilerin sendikal hareketlerine memurlarında katılmaları tedirginlik yaratmış ve memur birliklerinin diğer örgütlere katılmaları yasaklanmıştır. İkinci Dünya savaşıdan sonra 1946 yılında memura sendika hakkı; memur dışında üye kaydetmemek ve siyasetle uğraşmamak koşulu ile İngiltere hükümeti tarafından tanınmıştır. O tarihte çıkarılan kanunlar, polis memurları dışında bütün devlet memurlarının istediği mesleki birliğe katılabilmelerine ve idareden teşvik görmelerine imkan sağlamaktadır (İpek, 2006:25; Güven, 2007:62). 1946 yılında memurlara sendika hakkı verilmesiyle ayrıca grev hakkı da tanınmıştır. Ancak 1982 yılında çıkarılan istihdam yasasıyla grev hakkı sınırlandırılmıştır (Bibilik, 2008:19).

Günümüz İngiltere'sinde öğretmenlerin ve örgütlerin kullanabilecekleri haklar, yasal güvence altına alınmıştır. Kennedy' e göre İngiltere'deki öğretmenlerin % 90'ı sendikalıdır ve bunların büyük bir çoğunluğu ise Ulusal Öğretmenler Sendikasına üyedir. Bu sendikanın en önemli amacı üyelerin gelir ve çıkarları ile eğitim sistemini siyasi partilerin etkisinden korumaktır (Demir, 2009:6). En büyük öğretmen sendikası, kısa adı NUT olan "Ulusal Öğretmenler Sendikası" dır. NUT kurulduğu zaman 400 ilkokul öğretmeninden oluşmaktaydı. Yirminci asrın ikinci yarısına gelindiğinde NUT' un üye sayısı çeşitli kesimlerden ve değişik eğitim kademelerinden 220.000'den fazla öğretmeni içerecek büyüklüğe ulaşmıştır(Aksoy,

2013:31). Sendikanın en önemli amacı; üyelerinin gelir ve çıkarları ile eğitim sistemini menfi tesirlerden korumaktır (Demiryürek, 2008:26).

Ayrıca İngiltere’de işçilerin ve öğretmenlerin yanı sıra silahlı kuvvetler personeli ve polisler dahil tüm kamu görevlileri sendikalaşma hakkına sahiptirler (İktisadi Kalkınma Vakfı, 1992:124). Kamu görevlilerinin sendikalaşma hakkı genel olarak sendikalara uygulanan yasalarla tanınmış ve düzenlenmiştir (Talu, 2008:112).

2.5.2 Fransa’da Öğretmen Sendikacılığı

Fransa’da, 1791 yılında Le Chapelier yasası ile işçi sendikaları, işveren örgütleri, toplu sözleşmeler ve grevler yasaklanmış, grev yasağı 1864 yılında kaldırılmıştır (Karataş, 2009:22). Daha sonra 1884 yılında Fransa’da sendikaların kurulmalarına izin veren yasal düzenlemeler, işçi örgütlenmelerinin yolunu en azından yasal olarak açmıştır (Atahan, 2010:33). 1900’lü yılların başında memurların sendika hakkı tartışmalara yol açmıştır. 1940 yılında çıkarılan bir yasayla kurulan memur derneklerine, kamu hizmetlerin düzenlemesiyle ilgili sorunlara katılma hakkı verilir (Akartürk, 1997:2). Buna bağlı olarak nihayet 27 Ekim 1946 tarihli Anayasa’da “Herkes sendikal eylemle hak ve çıkarlarını savunabilir ve seçtiği sendikaya üye olabilir.” diyerek sendika hakkını ve “grev hakkı, onu düzenleyen yasalar çerçevesinde kullanılır.” ifadesi ile grev hakkı kısmen de olsa anayasal değer taşıyan birer ilke olarak tanımıştır (İpek, 2006:23). Ama Fransa’da Temmuz 1950 tarihli Danıştay kararına göre kamu yönetimi ve hükümet Çalışmalarının devamlılığını engelleyecek grevler ile mesleksel çıkarı olmayan grevler yasaklanabilir (Bibilik, 2008:19).

Daha sonra 1981’de Sosyalist Parti’nin iktidara gelmesiyle memurlar için olumlu yeni düzenlemeler yapılmış, 28.05.1982 tarih ve 82447 Sayılı Kararname ile sendikal hakların devlet yönetiminde ve kamu kuruluşlarında kullanımı düzenlenmiştir. Kamu sektöründe grev hakkı 13 Temmuz 1983 tarihli yasa ile ilke

olarak tanınmış olmakla birlikte, uygulaması çeşitli sınırlamalara tabi tutulmuştur (İpek, 2006:24).

Fransa'da öğretmen örgütlenmesinin ilk dikkati çeken unsuru, merkezi olmasıdır. Tüm örgütlerin merkezi Paris'tedir. Bu özellik Fransa'nın merkezi bir devlet yapısına sahip olmasından ileri gelmektedir (Demiryürek, 2008:27). Bu öğretmen sendikalarının genel amaçları, öğretmenlerin çıkarlarını, sosyal ve ekonomik haklarını korumak, mesleğin toplumsal değerini yükseltmek, eğitimle ilgili araştırma yapmak ve yaymak ve eğitimle ilgili kararlara katılmaktır (Acuner, 1994:30).

Fransa'da sendikal faaliyet gösteren en önemli öğretmen örgütü Ulusal Eğitim Federasyonudur (The Federation of National Education: FEN). FEN, uzun yıllar Fransa'nın en büyük işçi konfederasyonu Genel İş Konfederasyonuna (The General Confederation of Labour: CGT) bağlı olarak faaliyet göstermiştir. 1947'de bu konfederasyonda baş gösteren içsel çatışmalar üzerine faaliyetlerini bağımsız olarak sürdürmeye başlamıştır. Eğitim işkolu, Fransa'da sendikalaşma oranının en yüksek olduğu işkoludur. 1947'de bu oran % 90'a ulaşmış bulunuyordu. Halen yalnızca FEN' e üye olan öğretmenlerin sayısı 300 000'ü aşmıştır (Demir, 2009:6).

Günümüz Fransa'da memurlar siyasal parti üyesi olabilir ve seçimlere katılabilirler. Bunun istisnası, vilayet hizmetleri sınıfında yer alanların yönettikleri ildeki durumlarına ilişkindir. Seçilen memur, görevinden ayrılır ve temsil görevi bittiği zaman görevine geri dönebilir (Karataş, 2009:47).

2.5.3 İsviçre'de Öğretmen Sendikacılığı

İsviçre, Almanya, Avusturya gibi ülkeler ilk Hristiyan sendikaların kurulduğu ülkelerdir. Bu gibi ülkelerde ortaya çıkmaya başlayan Hristiyan sendika

konfederasyonları eylemlerine uluslararası alanda bir birlik sağlamak amacıyla 5 Ağustos 1908'de Zürih'te toplanarak Uluslararası Sendika Sekreterliği'ni kurmuşlardır (Demiryürek, 2008:28).

İsviçre'de sendikal hareket ve örgütlenmeler, sanayileşmeye paralel biçimde gelişmiştir. İkinci Dünya Savaşı arasındaki yıllarda enflasyondaki sürekli artış, savaşların getirdiği ekonomik çöküntü, memurların da örgütlenmesini hızlandırmış ve 1920'li yıllarda memur sendikacılığı yaygınlık kazanmıştır. İsviçre'de 1936'da çıkartılan bir yasada ilk defa “çalışanlar” deyimini kullanılmış olmasına karşın bu yasada yalnızca özel sektörde çalışan memurlara genel anlamda sendikalaşma hakkı tanınmıştır. Kamu sektöründe çalışanlara sendikal örgütlenme hakkı tanınırken sözleşme yapma ve grev hakkı tanınmamıştır (İpek, 2006:22).

İsviçre'de 1956 yılından bu yana grev hakkı ayırım yapılmaksızın tüm çalışanlara tanınmıştır (Bibilik, 2008:19). 1977 yılında ise Yönetime Katılma Yasası kabul edilerek örgütlenme ve sözleşme hakkı güçlendirilmiştir. Günümüz dünyasında, çalışan kesimin en iyi biçimde örgütlendiği ve sendikal hakların en ileri düzeyde tanındığı ülke İsveç'tir. Kamu çalışanlarının toplu sözleşme ve grev hakkına sahip olmasına karşın, devletinde belirli koşullar gerçekleştiğinde lokavta başvurma hakkı bulunmaktadır (İpek, 2006:22-23).

Günümüzde İsviçre'de az sayıda sendika biçiminde de öğretmen örgütleri vardır. İsviçre'de öğretmen örgütlenmesinin en çarpıcı özelliği, çok sayıda ve birbirinden bağımsız kuruluşlardan oluşmasıdır. Öğretmen dernekleri, kantonlar ve federal düzeyde bulunmaktadır. Ülkedeki 23 kantonun her birinde, genellikle her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin ayrı ayrı dernekleri vardır. İsviçre öğretmen örgütlenmesinin ikinci özelliği ise her öğretim düzeyindeki öğretmenlerin genellikle ayrı örgütleri olmasından dolayı, kademe örgütlenmesinin esas oluşudur. Bunların bir kısmı bağımsız, bir kısmı bir kamu personeli sendikasına bağlı, bir kısmı da

kantonlar üstü öğretmen cemiyeti olan "Romand İsviçre'si Pedagoji Cemiyeti" (SPR)' ye bağlıdır (Demiryürek, 2008:29).

2.5.4. Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmen Sendikacılığı

ABD'de, Marksist, sosyalist, anarşist sendikacılık anlayışlarından her birinin şöyle veya böyle mevcut olmasına rağmen esasen hakim olan bir sendikacılık anlayışı vardır ki bu Amerika'ya özgü bir anlayış olduğundan Amerikan tarzı sendikacılıkl diye adlandırılmaktadır (Divrik, 2009:21).

ABD'de, yasalar ve toplumsal yapılarla, yirminci yüzyılın ilk yarısında güçlü büyüyen öğretmen sendikacılığı karşı sınırlama getirilmiştir (Zhang, 2009:21). ABD'de ilk defa 1842'de sendikaların kurulmalarına izin veren yasal düzenlemeler, işçi örgütlenmelerinin yolunu en azından yasal olarak açmıştır (Atahan, 2010:33). ABD'de 18. asırda el sanatlarında çalışanlar tarafından mahalli birlikler kurulmaya başlanmıştır. Milli ölçüde bir sendika kurma teşebbüsü 1866 yılında gerçekleştirilebilmiştir (Demiryürek, 2008:30).

Dünyada memur örgütlenmesi İlk defa 1890 yılında Amerika Birleşik Devletlerindeki posta işletmesinde kurulmuş, 1917 yılında da Amerikan Kongresi tarafından kabul edilmiştir (Bibilik, 2008:14). ABD'de kamu sektöründeki çalışma ilişkileri diğer gelişmiş ülkelerden farklıdır. Bunun sebebi ise ülkenin merkeziyetçi olmayan yapısıdır. Mevcut 50 eyalet, memurlar bakımından federal hükümetin gücü altında olmayıp kendi personel, işçi ve işveren ilişkilerini düzenlemektedir. Bu durumda bütün ülkeyi kapsayan bir çalışma ilişkileri düzeni bulunmamaktadır (İpek, 2006:28). Bölgeden bölgeye, eyaletten eyalete geçişse de güçlü bir biçimde kamu eğitimini denetlemektedir. Bu denetimin en önemli belgelerinden biri de toplu sözleşmelerdir (Gemici, 2008:88).

Amerika’da halen ulusal ve bölgesel düzeyde sendikal faaliyet gösteren 500 kadar öğretmen örgütü vardır. Ayrıca eyalet düzeyinde faaliyet gösteren ve yöresel düzeyde faaliyet gösteren çok sayıda öğretmen sendikası vardır bu örgütler 1916'da birleşerek Amerikan Öğretmenler Federasyonunu kurmuşlardır. AFT özellikle büyük kentlerde güçlüdür (Işıklı, 1977: 5, Akt. Demir, 2009:7).

Ayrıca ABD’de iki eyaletin dışında hala öğretmen grevleri ağır bir suç gibi ele alınmaktadır. Sendika liderleri suçlanırlar ve yargılanırlar. Öğretmenlerin maaşlarından greve gittikleri günün ücretleri düşürülür. Öğretmenler fiilen greve gitseler bile toplu pazarlık hakkı tanınmaz. Çoğu yetkili mahkeme, yasaları hiçe sayarak greve giden öğretmenleri yargılar; grevi bitirmeye ve açmazdan çıkmaya yardım etmek için yargılama sürecine arabuluculuk işlevi de yüklenmektedir (Gemici, 2008:87).

2.5.5 KKTC’de Öğretmen Sendikacılığı

Kıbrıs'ta sendikal hareketin geçmiş ve şimdiki durumunu anlayabilmek için Kıbrıs'taki politik gelişmeleri de anımsamak gerekir. 1878'e kadar Osmanlı idaresinde kalan Kıbrıs bu tarihte İngilizlere kiralanmış ve nihayet 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuştur (İren, 2009:44).

Kıbrıs'ta örgütlenme üzerine ortaya çıkan en önemli değişim 1909 yılındaki kooperatif hareketidir. Bu hareketin referanslısını Osmanlı Döneminde görülen köylü seferberliği yapmıştır (İren, 2009:44). 1914 yılında ilk Kooperatif Yasası, 1916 yılında ise ilk yasal kooperatif kurulmuştur. 1916 yılındaki Kooperatifler Yasası sayesinde köylü ve çiftçi kesim tefeci ve faizci gibi büyük sermayeye karşı kendini koruyabilecek imkânlar kavuşmuştur. Bu durum sınıf bilinciyle de birleşince sayıları hızla artan mesleki birliklerin kurulmasına yol açmıştır. (Annual Report of the Department of Co-operative Development for the Year 1961'den, Akt. İren, 2009:45).

18 Haziran 1925 tarihinde ilk öğretmen kurumu olan Kıbrıs Türk Muallim Cemiyeti ilkokul öğretmenleri tarafından kurulur. Bu cemiyet 1959 yılına kadar Rum Öğretmenler Kooperatifiyle ortak kooperatif sandığına sahipti. 1959 yılında ayrılarak Türk İlkokullar Kooperatifi ve Öğretmenler Bankası kurulmuştur (İren, 2009:46).

Öğretmen Cemiyeti'nin adı zaman zaman değiştirilmiş, çalışmalarına 1963 yılına kadar devam etmiştir. 1963 yılındaki silahlı çatışmalar nedeniyle her türlü örgütlenme yasaklanmış 1968 yılında ateşkesin sağlanmasından sonra kısa adı KTÖS olan “Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası” kurulmuştur. Sendika ilk grevini 27 Nisan 1969 da yapmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' nde öğretmen sendikaları kademe esasına göre örgütlenmektedir. Kıbrıs' ta öğretmenlerin üye olabilecekleri “Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretim sendikası” (KTOEÖS) ve “Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası” (KTÖS) vardır (İren, 2009:55-58).

Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, sendikal konularda Batı ülkelerinden daha ileri denilebilecek düzeydedir. Kıbrıs'ta öğretmen sendikaları oldukça özgür olarak çalışmalarına devam etmektedir Sendikalar ortak konularda eylem birliği yapmaktadırlar (Taş, 1995:50).

2.6. MEMUR TANIMI VE ÜLKEMİZDE TARİHSEL SÜRECİ

Birçok ülkede işçi ve memur kavramları, devlette üstlenilen göreve göre düzenlenmektedir. Örneğin İngiltere'de “Civil Servant” veya Almanya'da “Beamte” terimleri, devletin asli ve sürekli işlerini yapan ve belirli sorumluluk üstlenen kişileri ifade etmektedir. Ancak Almanya'da kamu sektöründe çalışıp devlet memurları gibi statü hukukuna tabi olmayan sivil devlet memurları da (Angestellte) istihdam edilmektedir (Duyuş, 2010:25).

Karataş (2009:5)'e göre Memur kavramı; sözlükte görevli, görevlendirilmiş, devlet ve kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlere, devamlı görev görmek üzere atanan kimse şeklinde tanımlanmıştır. Günlük dilde ise kamu hizmetlerinde çalışan, belirli bir aylık karşılığında görevlendirilmiş kişi olarak tanımlanmaktadır. Arapça kökenli bir kelime olan, memur Arapçada sıfattır. Bir işle görevlendirilmiş kişidir.

Ülkemizde 1982 anayasasına göre ise memur, devletin ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevleri yerine getiren kişi demektir.

Ülkemizde kamu sektöründe çalışanlar, kamu yönetiminde yani devletin merkezi, bölgesel veya mahalli yönetiminde çalışanlar, kamu hizmetlerinde, kamunun sahip olduğu ve işlediği hizmet kurumları, hizmetler veya elektrik, okullar, ulaşım (otobüs, metro, tren yolu, hava yolları vs.) limanlar, telgraflar ve telefon dahil posta hizmetlerinde çalışanlar ve devletin endüstriyel ticari ve tarımsal alanda başlattığı veya girdiği teşebbüslerde istihdam edilen çalışanlardan oluşmaktadır (Duyuş, 2010:25).

Ülkemizde sendikacılıkta ileri olan ülkelerde de hep işçi sendikaların sonra kurulmuştur. Ülkemizde Memur sendikaları, Osmanlı Döneminde 1908 yılında işçiler ve memurlar birlikte “Bağdat Demiryolları Memurin Mustahdemin Ukuvvetkarisi” adlı örgüt ilk kurulan sendikadır (Gül, 2007:33).

Cumhuriyetin ilk yıllarında çıkarılan 788 Sayılı Memurin Kanunu ile genel ve toplu nitelikte bir düzenlemeye kavuşmuştur. 18 Mart 1926 yılında kabul edilmiş olan bu yasa, 1924 Anayasası 'nda çıkarılması öngörülen temel bir yasadır. Bu yasada statü anlayışı vardır. Tüm devlet memurlarını kapsayan ancak, asker ve jandarmanın bu yasanın "umumi hakları dâhilinde ayrı kanunlara tabi" olduğunu

belirten bu yasa ile personel rejimi genel bir statü olarak düzenlenmiştir. İkili istihdam biçimini öngören yasaya göre memur, "kendisine devlet hizmeti tevdi edilen ve sicili mahsusasın da mukayyet olarak umumi veyahut hususi bütçelerden maaş alan kimse" dir (Demiryürek, 2008:17).

1924 anayasasına 1938 yılında çıkarılan 3512 Sayılı Cemiyetler Yasası ile kamu çalışanlarının dernek kurmaları bile yasaklanmıştır. Daha sonra Ülkede çok partili geçişle beraber bazı demokratik haklar verilmeye başlanmıştır. Nitekim memurlarının sendikal haklarının uluslararası dayanaklarını oluşturan belgelerden, insan Hakları Evrensel Bildirgesi 6 Nisan 1949'da, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10 Mart 1954'de ve 98 sayılı ILO sözleşmesi de 8 Ağustos 1951'de Türkiye tarafından onaylanmıştır (İpek, 2006:37).Böylelikle sendikacılık uluslararası antlaşmalarla yeni boyut kazanmıştır.

1960 darbesinden sendikacılık faaliyetleri askıya alınmış darbeden sonra hazırlanan 1961 Anayasası'nın 46. maddesinde "Çalışanlar ve işçiler izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler. İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir." ifadesi ile sendika kurma hakkı işçi ve memur ayrımı gözetmeksizin tüm çalışanlar için anayasal güvence altına alınmıştır (Demir, 2013:16). 1961 Anayasasının 624 Sayılı Kanun ihtiyaçları karşılayamaz hale gelmesi ve ayrıca memurların genel durumlarını belirlemek için 14.07.1965 tarihli 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu (DMK) kabul edilmiştir (Yıldırım, 2007:33).

Ülkemizde şu an halen 14.07.1965 tarihinde yürürlüğe giren Devlet Memurları 657 Sayılı yasa kapsamında çalışmaktadır. Bu kanuna göre "657 sayılı Devlet Memurları Kanununun memur tanımını yapan maddesi, 4. maddesidir. Bu maddeye göre ; "Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, devlet ve diğer kamu tüzel kişilerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler memurdur." ifadesi yer almaktadır.

657 Sayılı Yasa'da sendika kurma hakkı 22. maddesinde şu şekilde belirtilmiştir:

“Devlet memurları özel kanundaki hükümler uyarınca sendika ve meslek birlikleri kurabilir ve bunlara üye olabilirler. Bu meslek teşekkülleri özel kanundaki hükümler uyarınca mesleklerin ve üyelerin müşterek hak ve menfaatlerini yetkili merciler önünde ararlar” şeklinde memurları sendikal hakları belirlenmiştir. Sendika kurma hakkı devlet memurlarına tanınmasına karşın sözleşmeli personel ve yevmiyeli personele ise sendika hakkı kapsamının dışında bırakılmıştır.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu 27. maddesi uyarınca, “Devlet memurları greve karar veremezler, grev düzenleyemezler, grev ilan edemezler, bu yolda propaganda yapamazlar. Bu maddeyle devlet memurlarının grev hakkı kesinlikle yasaklanmıştır. Ayrıca greve yardım etmeleri, işçi grevlerini desteklemeleri kesinlikle yasaklanmıştır. Ayrıca greve yardım etmeleri, işçi grevlerini desteklemeleri hatta teşebbüs etmeleri bile yasaklanmıştır. Bu yasaklamadaki asıl amacı kamu hizmetlilerinin aksatılmasını engellemektir (Yıldırım, 2007:33-34).

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 26. maddesi uyarınca, memurların kamu hizmetlerini aksatacak şekilde memurluktan kasıtlı olarak birlikte çekilmeleri yasaklanmıştır. Ayrıca 1982 Anayasasına göre Memurlara sendikal haklarının tanınmasında birtakım sıkıntılar yaşanmıştır. Memurlara sendikal haklar tanınmasının devlet yönetiminde aksamalara yol açabileceği düşüncesi hâkim olmuştur. Memurlara sendikal haklar verilmesinin ortaya çıkarabileceği sakıncalar aşağıda sıralanmıştır:

Devlet Otoritesinin Sarsılması: Devlet bir toplumda en üst düzeydeki kurumdur. Bu kurumun yönetimine sendikal olarak katılımının devletin otoritesini sarsacağı düşüncesi birçok toplumda hâkimdir. İşte bu nedenle kamu çalışanlarına sendikal

haklar çok zor koşullarda ve zamanla tanınmaya başlanmıştır. Ancak bu durum demokratikleşme süreciyle beraber yıkılmaktadır. Artık devletlerde yönetsel olarak şeffaflaşma yoluna girmektedirler. Sendikal hakların tanınması da yaygınlaşmaktadır.

Hiyerarşinin Bozulması: Memurlara sendikal hakların devlet düzeni içerisindeki ast- üst ilişkisinin bozulmasına neden olacağı düşünülmektedir. Belirli bir hiyerarşik düzen içerisinde işleyen devlet yapısının memur durumunda olanların sendikal hakları elde etmesiyle bozulacağı düşünülmektedir. Bu düşünceye karşı fikirler de vardır. Devlet düzeni içerisinde tüm memurların görev ve sorumlulukları kanunla belirlendiği için hiyerarşinin bozulmayacağını savunanlarda vardır.

Kamu Hizmetlerinin Aksaması: Bu görüşü savunanlar grev hakkının ortaya çıkarabileceği zamanlar üzerinde durmaktadırlar. Grev hakkının ülkedeki kamu hizmetlerinin aksamasına neden olabileceği düşünülmektedir. Devlet, yapısı gereği kamu hizmetlerinde süreklilik ister. Grev sonucu kamu hizmetlerinde ortaya çıkacak aksamaların devlet düzenini tehdit edeceği düşünülmüştür. Özellikle ülkenin güvenliğini sağlayan kuruluşlara ve yargı mensuplarına bu hakkın tanınmamasının nedeni kamu hizmetlerinin aksamasını önlemektir. Demokratikleşme süreci içerisinde olan bütün ülkeler memurlara sendikal haklarını tanımak zorundadırlar. Sendikal haklar demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından biridir (Yıldırım, 2007:12-13).

2.7. TÜRKİYE'DE ÖĞRETMEN ÖRGÜTLENMESİ

Ülkemizde öğretmenlerin sendikal örgütlenmeleri istenilen hız ve düzeyde gerçekleşmemiştir. Bunun temel nedenlerinden biri örgütlenmenin önündeki yasal engellerdir. Zamanla yapılan yasal düzenlemelerle öğretmenlerin sendikal düzeyde örgütlenmelerine kapı aralanmıştır (Aksoy, 2013:35).

Öğretmenler kamu çalışanları içerisinde en eski ve en fazla sendikalaşma eğilimi gösteren kesimdir. Kamu sendikacılığının işçi sendikacılığına göre daha geç doğmasının en önemli sebebi memurların toplum içindeki statüsel duruşları olmuştur (Demir, 2009:4).

Ülkemizde öğretmen örgütlenmeleri yeni değildir. İlk olarak cemiyet olarak 1908 yılında başlayan öğretmen örgütlenmeleri daha sonraları dernekler ve son sendikalar şeklinde etkinliklerini sürdürmeye devam etmişlerdir. Kamu görevlileri arasında en eski örgütlenme geleneğine sahip olan kesimin öğretmenler olduğu bilinmektedir. Bunun da sebebini öğretmenlerin toplum sorunlarına karşı daha duyarlı olmaları, sürekli düşük ekonomik şartlarda çalıştırılmaları oluşturur (Demir, 2009:8).

Cumhuriyet'in ilanı ile beraber Modernleşme sürecinin rüzgârı ile ve 1924 yılında kabul edilen Latin harflerin kabulü ile öğretmenlerin önemi daha çok arttı. Aynı dönemde bir meslek olarak kabul edilen öğretmenlik, o günden bu güne çeşitli değişimler geçirerek varlığını sürdürmüştür. Sayısı, saygınlığı, toplumdaki geçerliliği, işlevi her geçen gün olumlu ya da olumsuz yönde değişse de gerekliliği ve uzmanlık isteyen bir meslek olduğu herkes tarafından kabul edilmektedir (Gökçe, 2009:10).

Daha sonra 1926 yılında kabul edilen "Memurin Kanunu" ile bu kesimler devlet hizmetlerinin karşılığı olarak işçilere sağlanmayan, bir takım ayrıcalıklara kavuşturuldular. Ancak bunun yanı sıra öğretmen ve diğer kamu görevlileri kamu otoritesini temsil eden görevliler olmaları dolayısıyla işverenleri devletle olan ilişkileri özel işverenle işçi arasındaki ilişkiden farklı olarak tanımlandı ve hareket serbestlikleri işçilere oranla sınırlandırıldı, Dolayısıyla devlet bünyesi içerisinde yer aldığı kabul edilen öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin örgütlenme hakları işçilere oranla daha fazla kısıtlanmış oldu (Suğur, 1999:2). Türkiye' de sonraki yıllarda Öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin kendilerini devletin bir parçası olarak

görmeleri çeşitli yasal düzenlemelerle pekiştirildi ve bu kesimin bazı hak ve çıkarları kanunlarla korundu.

2.7.1 Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Öğretmen Örgütlenmesi

Eğitim emekçileri yüz yıllık bir süreç içerisinde birçok örgüt kurarak mücadele sürdürmüşlerdir. Eğitim emekçileri, bu örgütlerin bazılarını kendi iradeleriyle kapatırken bazıları da devlet tarafından kapatılmışlardır. Buna rağmen eğitim emekçileri tarihin her döneminde kendi iradeleriyle örgütlü olmayı, örgütlü kalmayı başarmışlardır. Birbirinin içerisinde doğan, ya da öncülünün çizdiği perspektife bağlı kalarak onu nitelleştiren bu örgütleri kısaca tanımak mücadelemizin köklerini bilmek bakımından önemlidir (Gül, 2007:39).

Osmanlı Devleti ve öncesi Anadolu Uygarlıklarında Batılı anlamda Örgütlenme hakkı ve sendikacılık kavramları görülmemiştir. Ancak özellikle Anadolu Türkleri arasında belirli meslek ve sanat mensuplarının ortak hak ve menfaatlerini korumak üzere örgütlendiklerini görmekteyiz. Günümüzde söz konusu bu kuruluşlar, bazılarınca bugünkü sendika ve meslek kuruluşlarının ilk örnekleri olarak kabul edilmektedir (Bibilik, 2008:44-45).

Bizlerde kavram olarak sendika geç kullanılmasına rağmen, dünya da ilk toplu iş sözleşmesi 1776 yılında Kütahya'da Fincancı Esnafı ile imzalanmıştır. Sendika kavramı ise ilk defa Prens Sabahattin'in kurduğu "Tesebbüs-ü Sahsî ve Adem-i Merkeziyet Cemiyeti" nin metinlerinde telaffuz edilmektedir. 1895 yılında kurulan "Osmanlı Amele Cemiyeti" bugünkü anlamda ilk sendikal örgütlenmedir (Demiryürek, 2008:14).

Osmanlı Devleti'nde örgütlenme alanındaki esas düzenleme 1908 Anayasası ile yapılmıştır. Böylece vatandaşlara örgütlenme hakkı tanınmış ve örgütlenme

hareketi canlanmıştır. Bunun sonucu olarak grevler yapılmaya başlanmıştır. Ancak 1908 Anayasası öncesinde hukuki düzenleme olmadan da bir dernekleşmenin olduğu görülmektedir. Kanıt olarak da Amele Perver Cemiyeti gibi işçi derneklerinin faaliyetleri gösterilebilir (Çevikbaş, 2010:17).

Türkiye’de bilinen ilk öğretmen örgütü 1908 Temmuz’unda Encümen-i Muallimin’dir. Öğretmen Topluluğu anlamına gelen bu örgütün ilk genel başkanı İttihat ve Terakki Partisi’nin önemli isimlerinden Emrullah Efendi’dir. Emrullah Efendi’nin daha sonra eğitim bakanlığı da yapmış olması bu örgütün siyasi parti devlet- öğretmen örgütü arasındaki ilişkiye dikkat çekilmesi açısından oldukça önemlidir. Daha sonra Encümen-i Muallimin eski öğretmen Zeki Bey’in kurduğu Hukuku Muhafaza-i Muallimin (öğretmen Haklarını Koruma Derneği) ile birleşerek Cemiyet-i Muallimin adı altında yeni bir örgüte dönüşmüştür. Öğretmen haklarını koruma, yabancı ülke örgütleriyle işbirliği yaparak Osmanlı’ya ilişkin önyargıları yıkmaya ve eğitimin Meşrutiyet anlayışına göre yürütülmesini amaçlayan bu örgüt, 31 Mart 1909’daki gerici ayaklanmayı bastıran Hareket ordusu tarafından kapatılmış; Zeki Bey ise bir süre tutuklu kalmıştır. 1913’te yeni yürürlüğe giren Geçici İlköğretim Yasası gereğince ilköğretim kuruluna üye seçmek için toplanan ilköğretim öğretmenleri bir dernek kurmak istedilerse de yönetim baskısından korkarak bu düşüncelerini yaşama geçirememişlerdir (Gemici, 2008:87).

Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sonrası çalışacak olan genç nüfus, özellikle erkek nüfusu azalmış, buna paralel olarak da vasıflı işçi sayısında da azalmalar olmuştu. Sendikalaşma ihtiyacından daha önemli durumlar söz konusuydu. Ülkenin dört bir yanındaki verimli tarım arazilerinin değerlendirilmesi, fabrikaların açılması, yolların yapılması, dolayısıyla ekonomik büyümeye ihtiyaç bulunuyordu (Işık, 2013:10). Bundan dolayı sendikacılıkta bir gerileme olmuştur.

Birinci Dünya Savaşı’nın bitmesiyle sendikacılıkta ilerleme başlamıştır. Nitekim 8 Mart 1918’de ilköğretim öğretmenlerince Muallimler Cemiyeti (Öğretmenler

Derneği) kurulmuştur. Bu örgüte ortaöğretim ve yükseköğretim örgütleri ilgi göstermemişlerdir. Nisan 1920’de aylık alamayan öğretmenlerin yaptıkları grevle ilgisinin olmadığını açıklayan bu örgütün yerine 1918 sonunda, Mekatib-i İptidaiye Muallimleri Cemiyeti (İlköğretim Öğretmenleri Derneği) kurulmuştur. Bu örgütün ilginç yanı 1921’de yapılan ilk genel kurulunun sonunda yönetim kurulunun 6’sı kadın, 6’sı erkek 12 öğretmenden oluşturulmasıdır. Bu karma örgüt İstanbul’daki birçok örgütlenmeye de örnek olmuştur. Bu yıllarda taşrada da örgütlenmeler görülmüştür. Bunlardan 1921’de Bursa’da kurulan Muallim Yurdu’nun başkanı Ethem Nejat Karadeniz’de boğdurulanlar arasındadır (Gemici, 2008:87-88).

Milli Mücadele Dönemine gelindiğinde ise İstanbul ve Ankara Hükümetlerine bağlı öğretmen örgütlenmeleri görülmektedir(Eraslan, 2012:3). TBMM açılmasından sonra 3 Mayıs 1920’de oluşturulan hükümetin bakanlar kurulunda Milli Eğitim Bakanlığı’na da yer verilmiştir. Temmuz 1920’de Ankara Lisesi öğretmenlerince kurulan Muallime ve Muallimler Cemiyeti (Kadın ve Erkek Öğretmenler Derneği) TBMM Başkanlığına 21 Temmuz 1920’de gönderdiği davetiye ile onları “mevlüt”e çağırmıştır. Mecliste davetiye okunmuş ve üyelere “çok uygun” bulunmuştur. Örgütün gelişmesi için Eğitim Bakanı Dr. Rıza Nur bir genelge göndererek örgütün her yerde şubelerinin açtırılmasını istemiştir. “Birlik” modeline göre oluşturulan bu örgüt de “bakanlıkla iç içe olmakla” suçlanmıştır. Ayrıca bu derneğin başkanı eğitim bakanlığında genel müdürlük yapmaktadır (Gemici, 2008:88).Bu dönemde kurulan sendikaların başkanları hükümete yakın oldukları için eleştirilmiştir.

7 Mayıs 1921’de Türkiye Muallime ve Muallimler Cemiyetleri Birliği adını alan derneğin Fahri başkanı Mustafa Kemal, başkanı Bursa Milletvekili Baha Pars’tır. Yönetim kurulu üyelerinden öğretmen Sadri ve Leman dışındakiler ya milletvekili ya da devlet yönetiminin etkili adlarıdır. 1920’de Türkiye Muallime ve Muallimler Cemiyetleri Derneği fahri başkanı Atatürk’ün desteği ile öğretmenlik mesleğini korumak, öğretmenlerin sosyal statü ve ekonomik durumlarını düzeltmek,

geliştirmek, Milli Mücadele'ye destek vermek amacıyla “Türkiye Muallimler ve Muallimler Derneği” faaliyete geçirilmiştir. Maarif Vekâleti' nin de desteği ile dernek; Antalya, Denizli, Konya Akşehir ve Amasya gibi illerde şube açmıştır. 1921'de dernek taşrada güçlendiği için bir üst birlik halini almıştır (Eraslan, 2012:3). Devlet yönetiminin koruyuculuğu ve gözetimi altında olan birlik önemli devrimci atımlarda bulunmaktan da geri durmamıştır. 15-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında topladığı Maarif Kongresi'nin açılış konuşmasının Mustafa Kemal yapmıştır. Bakanlığın desteğiyle toplanan bu kongre ilk Milli Eğitim Şurası sayılabilir (Gemici, 2008:89).

2.7.2 1923-1982 Arası Dönemde Öğretmen Örgütlenmesi

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar öğretmenler homojen bir örgütlenme modeli oluşturamamalarına karşın, öğretmen örgütlenmesi, 1923'te Cumhuriyet devletinin kurulması ve toplumun modernleştirilmesi ve laikleştirilmesi çalışmalarının başlamasından sonra yeni bir ivme kazanmıştır. Bu dönemde öğretmenlerin örgütsel etkinlikleri daha çok Cumhuriyet devletinin kurucularının oluşturup yönetime geçirdiği CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) tarafından yönlendirilmiştir (Suğur, 1999:7).

1925'te tüm örgütler Türkiye Muallimler Birliği adı altında toplanarak İstanbul ve Anadolu ayrımına son verilmiştir. Bu birliğin amaçları, bütün öğretmenlerin hak ve çıkarlarını korumak, öğretmenlik mesleğini yükseltmek, öğretmenlerin düşünsel ve toplumsal düzeylerini mesleğin onuruyla uyumlu bir biçimde artırmak, yeni kuşağı çağdaş istençli Cumhuriyetçi olarak yetiştirmektir. Genel Başkanı Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati' dir. Mustafa Necati, açtığı kursla ve çağdaş öğretmen okulları ile nitelikli öğretmen yetiştirme geleneğini kurarak öğretmenlerin statülerini ve özlük haklarını imrenilecek biçimde düzeltmiştir (Gemici, 2008:89).

1926 yılında kabul edilen "Memurin Kanunu" ile bu kesimler devlet hizmetlerinin karşılığı olarak işçilere sağlanmayan, birtakım ayrıcalıklara kavuşturuldular. Ancak bunun yanı sıra öğretmen ve diğer kamu görevlileri kamu otoritesini temsil eden görevliler olmaları dolayısıyla işverenleri devletle olan ilişkileri özel işverenle işçi arasındaki ilişkiden farklı olarak tanımlandı ve hareket serbestlikleri işçilere oranla sınırlandırıldı. Dolayısıyla devlet bünyesi içerisinde yer aldığı kabul edilen öğretmen ve diğer kamu görevlilerinin örgütlenme hakları işçilere oranla daha fazla kısıtlanmış oldu (Suğur, 1999:2).

1931-1945 yılları arası dönem; öğretmen örgütlenmesi açısından bir ara dönem ve resmî örgütler dönemi olarak adlandırılabilir. Tek partili dönemde ise özellikle 1938 yılında çıkartılan "3512 Sayılı Cemiyetler Kanunu" çerçevesinde memurlara yaptıkları işin gereği olarak örgütlenme yasağı getirilmiştir (Eraslan, 2012:4). Sivil kuruluşlarla birlikte öğretmen örgütleri de dağıtılmasına karşın 1932'de kurulan Halkevleri'ne Bakanlar Kurulu Kararıyla öğretmenlerin üye ve yönetici olabilmeleri sağlanmıştır. Halkevleri ve Halk Odalarında birçok öğretmen aktif olarak görev yapmıştır. Kurulduğu yıllarda iktidarın gölgesinde kalan ve pek etkili olmayan federasyon öğretmenlerinde tümünü kapsayamamaktaydı. Köy Enstitülerinden mezun olan ve köylerde görev yapmakta olan köy öğretmenlerini dışlamakta, hor görmekteydi (Demir, 2009:15). Bu okullar programları, yönetimleri ve eğitim etkinlikleriyle pedagojik demokrasiye dayanıyordu. Bu katılımlı dizgeden yetişen öğretmenler günümüze dek öğretmen örgütlenmelerinde büyük rol oynamışlardır (Gemici, 2008:90). 1946'dan itibaren çok partili hayata geçiş sürecinde dernekler mevzuatında da değişiklikler olmaya başlamış; bununla birlikte her meslek kendi derneğini kurmaya başlamıştır. Böylece her ilde o ilin adını taşıyan yerel örgütler kurulmaya başlamıştır. Ancak bu derneklerin bir kısmı bugün anladığımız derneklere pek benzememektedir. Bazıları "dernek" adını alırken bazıları da "sandık" vb. isimlerle kurulmuştur (Eraslan, 2012:4).

İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesinden sonra Türkiye'nin de aralarında bulunduğu bazı devletler Birleşmiş Milletler Örgütünü kurup çeşitli antlaşmalar yapmışlardır. Bu gelişmeler üzerine Türkiye Cumhuriyetinde de çalışma ilişkilerinin demokratik esaslar üzerine kurulması zorunluluğu doğmuştur (Bibilik, 2008:47).

5 Haziran 1946 tarihinde Cemiyetler kanundan sınıf temeline dayalı cemiyet kurma yasağı kaldırılarak sendika hakkı kanunen tanınmış oldu ve hızla sendikalar kurulmaya başlamıştır. Ancak daha sonra 17 Aralık 1946 sıkıyönetim kararı ile sendikalar ve aynı yıllarda kurulmuş olan Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ve Türkiye Sosyalist Partisi ve bu partilerin fikirlerini yayan gazete ve dergiler kapatılmıştır. Bunun nedeni ise bu partiler ve onlardan aldıkları direktiflerle hareket eden sendikaların, nizamları bozmaya çalışmaları dolayı kapatılmıştır (Uçar, 2010:88).

Ülkemizde tek partili dönemden çok partili döneme geçilmiştir. Bununla beraber demokratikleşme süreci başlamıştır. Bu durum sendikal haklarında etkilemiştir. Bu dönemde Cemiyetler Kanunu'nda yapılan değişiklikle, sınıf esasına dayanan derneklerin kurulması yasağı iptal edilerek parti, dernek, sendika gibi örgütlerin kurulmasına olanak tanınmıştır.1947'de çıkarılan İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun kamu görevlilerini kapsam dışı bırakmıştır.1951'de Türkiye'nin onayladığı 98 Sayılı ILO Sözleşmesi ile 1954'te onaylanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi "kamu görevlilerine sendika hakkı tanır." diye algılanmamıştır (Gemici, 2008:91; Demir, 2013:38).

Çok partili dönemde özellikle Demokrat Parti iktidarı ile sanayileşme artmış, sanayinin daha çok şehir merkezlerinde kurulması sonucu, yine şehir merkezlerinde işçi sayısında artış gözlenmiş; işçi hareketleri hız kazanmıştır. 31 Temmuz 1952 tarihinde TÜRK-İŞ'in kurucuları arasında İstanbul, Ankara, İzmit, Bursa, Eskişehir, Adana, Karadeniz bölgelerinde bulunan çeşitli işçi Sendikaları Birlikleri yer almıştır (Işık, 2013:11).

1946'dan başlayarak her il ve ilçede dernek ve sandık adlarıyla öğretmenler örgütlenmeye çalışmışlardır. Bu örgütlenmeler, “aylığa intibak, terfiler ve aşınan mesleksi saygınlık, yönetsel baskılar, karşı devrimci kalkışmalar” karşısında öğretmenlerin istemlerine yanıt veremiyordu. Bu gereksinimleri karşılamak amacıyla, 1954'te Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu(TÖDMF) adıyla “üst birlik” kurulmuştur. Bu birliğin ilk yönetim kurulu, yükseköğretime bağlı yönetici, öğretmen ve öğretim üyelerinden oluşmuştur. Birliğin ilk genel kurulunda genel başkanlık iktidar partisi Demokrat Parti'nin milletvekili olan Prof. Hamdi Ragıp Atademir'e bırakılmıştır. Birliğin genel başkanlığına Cumhuriyet Dönemi öğretmen örgütlerinin ilk seçimle gelen başkanı Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürü Vedide Baha Pars'tır (Gemici, 2008:91). Bu dernek DP'nin iktidara gelmesi ile beraber federasyon öğretmenlerin çıkarları açısından Kemalist ideolojiden daha çok DP'ye yakın bir strateji izlemeye başlamıştır. Bunun bir sonucu olarak da federasyon Kemalist ideolojiye yakın olan öğretmenlere, özellikle Köy Enstitüsü kökenli öğretmenlere karşı olumsuz bir tavır takınmıştır. Köy Enstitüleri CHP dönemi altında kurulduklarından CHP'nin devlet ideolojisinin güçlü destekleyicileriydiler (Suğur, 1999:10).

TÖDMF'nin Köy Enstitüleri'nde bulunan öğretmenlere karşı olan olumsuz tutumlarına karşılık Köy Enstitüleri 'nde bulunan bir grup öğretmen de Türkiye Köy Öğretmen Dernekleri Federasyonu (TKÖDF) adı altında alternatif bir federasyon kurdular. Ancak yeni kurulan federasyon eski federasyon TÖDMF'ye karşı zor bir mücadeleye girmek zorunda kalmıştır. Zira 1950'lerin sonuna gelindiğinde DP'nin ülkeyi ekonomik, sosyal ve politik krizlere doğru sürükleyen politikalarına karşı olan hoşnutsuzlukların giderek büyümeye başlaması ile beraber TÖDMF'de kendiliğinden hükümet yanlısı politikasını değiştirmeye başlamış bunun sonucunda öğretmenler tekrar TÖDMF çatısı altında toplanmaya başlamıştır. Bu gelişmenin ardından TKÖDF'de kısa bir süre sonra dağılmıştır (Suğur, 1999:11).

1923-1960 yılları arasında yani Türkiye Cumhuriyeti Dönemindeki (1960'lara kadar olan) örgütlenme pratiği incelendiğinde Meşrutiyet dönemleri ile başlayan örgütlenme sürecinde “dernek” tipi bir örgütlenme biçiminin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir. Yasaların izin verdiği ölçüde kamu görevlisi olan öğretmenler dernekler kurarak eğitim sistemi, özlük hakları, öğretmenlik mesleğinin problem alanları gibi genel konularda çalışmalar yürütmüşlerdir. Ayrıca bu dönemde örgütlenmeye öncülük eden öğretmenlerin inisiyatif aldıkları ve bireysel çabalarıyla derneklerin kurulduğu görülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinde özellikle savaş yıllarında önemli faydalar sağlayan öğretmen dernekleri yeni rejimin öğretmelerini halka aktarma görevini üstlenmişleridir (Eraslan, 2012:5).

Ülkemizde 1960'lı yıllara kadar kamu görevlileri devletin kişiliğini temsil ettiği düşüncesiyle örgütlenememiş ve bu konuda hiçbir yasal düzenleme yapılamamıştır. 27 Mayıs 1960 müdahalesi, düşünsel ve siyasal yaşamda önemli açılımlar sağlamıştır. 1961 Anayasası'yla verilen geniş toplumsal haklar, memurların örgütlenmelerinin önünü açtığı gibi öğretmen örgütlenmelerinin de önünü açmıştır. 1960'lı yıllarda örgütlenme yaşamına yeni çıkarılan Anayasa damgasını vurmuştur. İlk defa 1961 anayasası ile memur sendikacılığının yasal dayanağı oluşmuştur (Eraslan, 2012:5).

1961 Anayasa ile beraber özellikle 1960 ve 1970'lerde öğretmenler ile devlet arasında belirgin çelişkiler ortaya çıkmış ve öğretmen örgütlenmesinde bu dönemde ilk defa bağımsız bir örgütlenmeye yönelik adımlar atılmıştır. Öğretmenler arasında kendilerini devletin bir parçası olarak görme eğilimi yerini kendilerini ücretli kamu emekçileri olarak tanımlama sürecine bırakmıştır. Öğretmen kesimi içinde işçi kesiminin örgütlenme şekillerinde görülen sendikalaşma eğilimleri gelişmeye başlamış ve işçi sınıfıyla zaman zaman demokratik mücadelelerde eylem birliğine gidilmiştir (Suğur, 1999:3).

1961 Anayasa sendikal hakları yönünden çok demokratiktir.1961 Anayasası'nın 46. maddesi ile çalışanlara ve işverenlere, “önceden izin almaksızın sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkı” verilmiştir. Özellikle 1960 müdahalesi öğretmenleri yeniden öne çıkarmaya başlayınca Türkiye Öğretmenler Dernekleri Milli Federasyonu (TÖDMF) önemli yapı değişiklikleri geçirmiştir. TÖDMF içinden çıkardığı kadroyla Türkiye Öğretmenler Sendikası'nı kurdu; örgütsel varlığı ile birlikte mal ve para varlığının da TÖS'e aktararak kendini 1969'da feshedilmiştir (Gemici, 2008:92-93).

1960-1965 yılları arası dönemde önceki dönemde kurulan üst birlikler, sendika hakkının verilmesi ile birlikte sendikalaşma sürecine girmişlerdir. Sendikal yaşamın hız kazanması ile 624 Sayılı Devlet Personeli Sendikaları Yasası'nın yayımlanmasından sonra 8 Temmuz 1965 tarihinde sendikanın ilk ve son genel başkanı Fakir Baykurt başkanlığında “Türkiye Öğretmenler Sendikası kurulmuştur (Eraslan, 2012:6).

TÖS, ekonomik, siyasi ve idari baskıları protesto etmek amacıyla 15 Şubat 1969 yılında Ankara'da bir yürüyüş düzenlemiştir. BÜYÜK EĞİTİM YÜRÜYÜŞÜ adı verilen bu yürüyüşe 30.000 eğitim emekçisi katılmıştır (Gül, 2007:44).

1966'daki TÖS'ün sendikalaşma oranı %16 (21000 üye) iken 1971'de oran %36.5 (72000 üye)'tur. TÖS'ün amaçları şunlardır:

- Üyelerinin ekonomik, hukuki ve sosyal kültürel haklarını korumak ve sağlamak,
- Eğitim mesleğinin çağdaş eğitim ve öğretim ilkeleri, öğretmenin mesleğe ilişkin hak ve ödevleri; yurt çıkarları, insan hakları ve ilgili anayasa hükümleri yönünden gelişmesine çalışmak,

- Eğitim mesleğinin gelişmesine, bu meslekte hizmet görenlerin ekonomik, sosyal, hukuki ve kültürel hak ve çıkarlarının korunup çoğalmasına ilişkin genel yurt sorunlarının çözümlenmesinde ilgili demokratik kurumlara yardımcı olmak,
- Anayasanın koyduğu temel ilkelere uygun biçimde ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak ve bu yönde çaba göstermektir.1970 Muhtıra sonrası dönemin temel özelliği bir önceki dönemde toplumsal yaşama sunulan tüm özgürlükçü hakları geri almaktır. Yapılan yasal düzenlemeler bağlamında genelde tüm örgütlenme haklarına özelde ise sendikal yaşama bir çekidüzen verme bu dönemin temel politikası olmuştur (Eraslan, 2012:7).

12 Mart 1971’de gerçekleştirilen Askeri Darbe Anayasanın hak ve özgürlüklerle ilgili maddelerini budamış, kamu görevlilerinin sendika hakkını da kaldırmıştır (Gemici, 2008:95-96).Yapılan anayasa değişikliğinde, 1961 Anayasası’nın 46. maddesinde iki değişiklik yapılmıştır. Bunlardan ilki 46. maddenin 1. fıkrasındaki “çalışanlar” deyiminin “işçiler” şeklinde değiştirilmesidir. Bu değişikle sendika hakkı, memurlar ya da işçi niteliği taşımayan kamu görevlileri için anayasal güvenceye bağlanmış bir hak olma özelliğini yitirmiştir (Duyuş, 2010:48).

12 Mart kararları ile beraber Öğretmenlerin en güçlü örgütü olan TÖS’ün yöneticileri de darbe yönetimin yaklaşımını öngörerek hapisneden verdikleri olurla TÖS’ün varlığının bir başka örgütte sürdürülmesini sağlamışlardır. TÖS’ün devamı olarak görülen “Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği”dir. (TÖB-DER).Türkiye Devrimci Öğretmenler Derneği’nin 3 Ekim 1973 yılında birleşmesiyle oluşan derneğin ilk genel başkanı Haydar Orhan’dır. Bu örgüt, 1978’de Tüm Eğitim Öğretim Bilim ve Kültür Emekçileri Birleşme ve Dayanışma Derneği (TÖB-DER) adını almıştır. TÖB-DER, dönemin iktidarı dönemlerinde yoğun baskılara maruz kaldı. Her anlamda diğer demokratik örgütlerle birlikte hayat pahalılığını protesto eden bütün miting ve yürüyüşlere katılmıştır. 52 ilde Hayat pahalılığını protesto

mitingleri düzenlemiştir (Gül, 2007:45).CHP ve daha solundaki öğretmenlerin katılımı ile oluşan dernek, 1979 yılında kapatılmıştır (Gemici, 2008:97; Eraslan, 2012:7).

Öğretmen örgütlenmesi açısından bu dönemin en önemli özelliklerinden birisi de 1970'lere kadar örgütsel faaliyetlerini diğer örgütlü emekçi güçlerden ayırmış olan öğretmen kesiminin bu dönemde işçi örgütlenmesine giderek daha da yaklaşması olmuştur. Örneğin, bu dönemde kurulan en büyük memur ve öğretmen derneği konumunda olan TÖB-DER, bir kitle örgütü olarak yalnızca mesleki çıkarları savunma mücadelesine girmemiş. Diğer işçi ve emekçi kesimlerle güç birliği oluşturarak siyasal ve toplumsal sorunlarla ilişkili etkinliklerde bulunmuştur. Dolayısıyla, bu dönemde öğretmen örgütlenmesi ile işçi örgütlenmesi arasında güçlü bağlar oluşmuş ve işçi-memur arasındaki dayanışma da giderek güçlenmiştir (Suğur, 1999:16).

İslamcı Milli Görüş anlayışının ilk defa eğitim alanında örgütlendiği ve genel merkezi Ankara'da olan "Mefkureci" Öğretmenler Derneği 1975 yılında kurulmuştur. Zeki Soyak genel başkanlığında "Mefkûreci Öğretmenler Derneği" (MEF-DER) adıyla örgütlenen bu yapılanma daha çok İmam Hatip Lisesi öğretmenleri ve İslam Yüksek Enstitüsü öğretim elamanlarından oluşmuştur (Eraslan, 2012:7; Demir, 2009:18).

Milliyetçi dinci ve liberal "sağ" temele konuşlanmış olan ÜLKÜ-BİR olan "Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği" Aralık 1971' de kurulmuştur. Daha çok ortaöğretim kademesinde görev yapan öğretmen ve eğitimcilerin üye olduğu bu dernek, MHP eğilimli bir yapılanma özelliği taşımaktadır (Eraslan, 2012:7). Her öğretim düzeyinde öğretmen olanlar ile öğretmen kökenliler ve öğretmen yetiştiren okulların son sınıf öğrencileri üye olarak kabul edilmektedir. Ülke düzeyinde 330 şubesi, 78.000 üyesi vardır. Üyelerin % 20'si kadın, % 5 kadarı yükseköğretime mensuptur. Derneğin amacı tüzüğünün 4. maddesinde şu şekilde gösterilmiştir:

“Bütün öğretim üyeleri ve yardımcıları ile öğretmenleri Türk yurdunun ve milletinin bölünmez bir bütün olduğu esası ile Türk Milliyetçiliği ve Atatürk’ün “Muasır Medeniyet Seviyesinin Üstüne Çıkmak” ülküsü etrafında toplayarak sosyal, kültürel ve mesleki dayanışmayı sağlamaktır” .

Tüzüğünde, amacını gerçekleştirmek için yapacağı belirtilen çalışmalardan bazıları şunlardır: “Üyelerinin mesleki, idari, hukuki, sosyal ve kültürel hak ve menfaatlerini sağlamaya ve korumaya, mesleki çalışma ve ilerlemelerinde kendilerine yardımcı ve destek olmaya çalışır. Konferanslar, seminerler, kurslar, toplantılar tertipler, ilgili yerlerle yazılı veya sözlü temas kurarak üyelerine yardımcı olur “(ÜLKÜ-BİR Tüzük 1976).

Kurulan diğer öğretmen derneklerinin önemlileri şunlardır:

- 1971 yılında kurulan ve kısa adı TİM-DER olan “Tüm İlköğretim Müfettişleri Derneği”
- Mart 1975’ de kurulan HOR-ÖĞRET BİR “Hürriyetçi Öğretmenler Yardımlaşma ve Dayanışma Birliği”
- 1975 yılının Mayıs ayında kurulan TÜMÖD “Tüm Öğretim Üyeleri Derneği”
- 1975 yılında kurulan ve kısa adı TOT olan “Tüm Üniversite, Akademi ve Yüksekokul Asistanları Birliği”
- 1975 yılında kurulan ve kısa adı ÜNAY olan “Üniversite, Akademi, Yüksekokul Asistanları Derneği”
- Aralık 1977’ de kurulan HÜR-DER “Hürriyetçi Öğretmenler Derneği”
- 1950 yılında kurulan ve kısa adı TÖD olan “Teknik Öğretmenler Derneği”
- 1965 yılında kurulan “Beden Eğitimi Öğretmenler Derneği”
- 1948 yılında “Ankara Öğretmenleri Yardımlaşma Derneği”
- 1977 yılında “Anadolu ve Rumeli Öğretmen Dernekleri Federasyonu” kurulmuştur. Öğretmen örgütlenmesi; hükümetle ilişkilerin düzenlenmesi, çeşitli

sendikal hak ve olanaklara kavuşma, siyasal partilere karşı bağımsızlıklarını korumak, Franksiyon bağınazlığından kurtulmak, örgütler arası normal ilişkiler geliştirmek ve mesleki sorunlara daha çok eğilmek gibi sorunlarla karşı karşıyadır (Akyüz, 1980, Akt. Demiryürek, 2008:41).

1980'e kadar gelişme çağını yaşayan sendikal hareket 1980 darbesi ile birlikte güç bir dönem yaşamıştır. Darbe ile birlikte kimi sendika başkanları tutuklanmıştır (Bukan, 2013:78).1980 askeri darbesiyle politik yapı neo-liberal ekonomi politikalarının yaşama geçirilmesini mümkün kılacak şekilde yeniden dizayn edilmiş ve bu politikalara karşı yükselebilecek muhalif sesler en sert biçimde bastırılmıştır. Askeri yönetim, sözü edilen politikalara muhalefet edebilecek bütün örgütlenmeleri yasaklamış ve baskı altına almış, sendikalar da bu yasaklama ve baskılardan payına düşeni almıştır (Gürler, 2011:144).Örneğin, ülke çapında sıkıyönetim ilan edilmiş, siyasi partilerin faaliyetleri durdurulmuş, meclis dağıtılmış, Anayasa askıya alınmıştır. Bu olağanüstü şartlar, doğal olarak çalışma yaşamını da etkilemiştir. 12 Eylül'le beraber mevcut grev ve lokavtlar durdurulmuş, grev ve lokavt uygulaması yasaklanmış, işten çıkarma Sıkıyönetim Komutanlıklarının iznine bağlanmıştır (Duyuş, 2010:21).

12 Eylül' den sonra hazırlanan 1982 Anayasası, sendika kurma ve sendikal hakların uygulama alanını "işçilerle" sınırlı tutmuştur. Memurlar için sendika kurma, toplu sözleşme ve grev haklarını açıkça tanıyan ya da yasaklayan bir kurala yer vermemiştir (Demiryürek, 2008:43).

Türk demokrasisi, 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesiyle kesintiye uğramış, üç yıl süren bir ara dönem yaşanmıştır. Endüstri ilişkilerini şekillendiren yasal çerçeve, başta 1982 Anayasası olmak üzere 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu bu ara dönemde hazırlanmıştır (Mahiroğulları, 2001:171).

2.7.3 1982 Sonrası ve Günümüzde Öğretmen Örgütlenmesi

1982 Anayasası ile memurların derneklere üye olmaları da sınırlandırılmıştır. Buna bağlı olarak yeni anayasa ile sendikal haklar geçmişe göre oldukça farklı düzenlemeler getirmiştir. Bu dönemde sendikaların kurulmasında demokratik bir prensip olan “önceden izin almamak” yeni anayasa ile de kabul edilmiştir (Aldemir, 2010:57).

1983 yılında çok partili sisteme tekrar geçilmesi ile birlikte sivil örgütlenmeler yavaş yavaş hareketlenmeye başlamış, kapatılan sendika, dernek, vakıf ve birlik gibi yapılanmalar tekrar farklı isimlerle açılmaya başlamıştır. Eğitim alanı da bu hareketlenmeye duyarsız kalmamış bir önceki dönemde olduğu gibi ideolojik bağlamda dernekler kurulmaya başlanmıştır (Eraslan, 2011,134). Kurulan bu dernek siyasi faaliyete bulunmak yasaktır. 7 Ekim 1983 tarihli 2908 sayılı dernekler kanunu başta öğretmenler olmak üzere kamu görevlerinin büyük bir kısmı dernek kurması ve bunlara üye olmaları yasaklanmıştır.1984 yılından itibaren vakıflar kurarak örgütlenmeye başlamışlar. Bu dönemde yüzlerce vakıf kuruldu (Adnan, 2004:70).

Türkiye'de 1980'lerin sonu ile 1990'ların başlarında çok sayıda kamu çalışanları sendikası kurulmuştur. Bu dönemde öğretmen kesimi içinde işçi sınıfının mücadelesine benzeyen siyasal ve sınıf temelli aktif örgütlenme sendikalaşma stratejileri gelişmeye başlamış ve belirli siyasal eğilimleri temsil eden öğretmen sendikaları kurulmuştur (Suğur, 1999:3).

1986 yılından 1988 yılına kadar iki yıllık bir süreç içinde Emekli öğretmenler tarafından çıkarılan ABC Dergisi ve sonra 16 Şubat 1988'de kurdukları Eğitim-Der'dir. ABC dergisi, eğitim sistemi ve öğretmenlerin karşı karşıya kaldıkları sayısız sorunun ancak örgütlenme hakkının sağlanması ile çözülebileceğini

savunmuştur. Üstelik dergi yayın hayatına başlamasındaki amacın da sendikalaşma olduğunu belirtmiştir (Gülmez, 2002:195).

Daha sonra 6 Mart 1989 tarihinde öğretmenler, bazı kamu çalışanları ile birlikte “Türkiye’de kamu çalışanlarının sendikal haklarını elde edebilmesi için öncelikle kamuoyunun oluşturulması ve kamu çalışanları nezdinde iyi bir alt yapı çalışmasının yapılması” amacıyla bir vakıf kurma yoluna giderek Türkiye Kamu Çalışanları Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfını (TÜRKA) kurmuştur (Demir, 2013:42).

Türkiye’nin 19. Başbakanı Turgut ÖZAL’ın 31 Ekim 1989’da TBMM tarafından Türkiye Cumhuriyeti’nin 8. Cumhurbaşkanı olarak seçilmesinin ve 9 Kasım 1989 tarihinde bu görevine başlamasının ardından, sendikalar için Türkiye’de yeni bir süreç başlamıştır. Bu süreçte sendikalar yaygın eylemlerine yeniden başlayarak sahnedeki yerlerini almışlardır (Işık, 2013:13).

Buna bağlı olarak 28 Mayıs 1990 yılında, Eğitim İşkolu Kamu Görevlileri Sendikası, Eğitim İş adıyla Kurulmuştur. 1971 sonrasında kurulan ilk memur sendikasıdır. Eğitim-İş’in illerde 62, ilçelerde 425 olmak üzere toplam 487 Şubesi ve 50 bin üyesi vardı (Demiryürek, 2008:43; Duyuş, 2010:50). Bu tarihlerde kurulan sendikalar yasal yasal değildirler.

1982 yılında memurların yasaklanıp yasaklanmadığı yönünde hiç madde yokken. 22 Nisan 1992 tarihinde Danıştay I. Dairesi Anayasa’nın 51. maddesinin memurları da kapsayacak şekilde yorumlama yaptı. Danıştay kararına göre Anayasadaki ilgili maddenin memur örgütlenmesine herhangi bir engel teşkil etmeyeceği yönündeki kararı memur örgütlenmesi açısından önemli bir adımı oluşturmuştur (Demir, 2013:20).

Daha sonra sendikal faaliyetler açısından önemli olan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 87 ve 151 sayılı sözleşmelerinin Türkiye Cumhuriyeti tarafından 1992 yılında onaylanması ile birlikte sendikal örgütlenme sadece işçilere değil tüm çalışanlara tanınmıştır. Böylece memur sendikacılığı, yoğun biçimde tartışılmaya başlanmıştır (Demir, 2013:20-21).

14 Şubat 1992 tarihinde Memur-Sen Konfederasyonu'na bağlı olan sendika, Mehmet Akif İnan ve arkadaşları tarafından kurulan “Eğitimciler Birliği Sendikası’dır. (EĞİTİM-BİR-SEN).18 Haziran 1992 tarihinde kurulan bir diğer sendika da bir önceki dönemde var olan Ülkü-Bir’in devamı sayılabilecek “Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası’dır (TÜRK EĞİTİM-SEN). 13 Kasım 1990’da ise Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası (EĞİT-SEN) . Daha sonra EĞİTİM-İŞ ile EĞİT-SEN 23 Ocak 1995’te birleşerek sosyal demokrat ve sol anlayışın örgütlendiği “Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası” (EĞİTİM-SEN) kurulmuştur. Demokrat Eğitim-Sen, eğitim sektöründe çalışan herkese, Tem-Sen, eğitim müfettişlerine, ÖES ve Türk Üniversite-Sen ise öğretim elemanlarına açıktır. 25. 06. 2001 tarihinde kabul edilen 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikalar Kanunu' nun yürürlüğe girmesinden sonra Türk Üniversite-Sen dernek olurken ÖES ise Eğitim-Sen ile birleşme karar almıştır. Böylece Eğitim işkolu'nda kurulan sendikaların sayısı beşe düşmüştür (Demiryürek, 2008:44; Eraslan, 2012:8).

1990 ile 1995 yılları arası, özellikle kamuda çatışmanın esas olduğu, 1995’ten sonra ise uzlaşma arayışlarının yoğunlaştığı, yerel ve küresel şartların örgütlenmeyi olumsuz etkilediği dönem olarak değerlendirilebilir (Demir, 2013:17).

1980 sonrasında sendikal haklara ilişkin Anayasa maddelerinde birçok değişiklik olmuştur. Bunlardan ilki 1995 yılında, siyasi faaliyette bulunamayacakları yönündeki 52. madde yürürlükten kaldırılmış ve kamu görevlilerine toplu görüşme hakkı ve böylece sendika kurma hakkı tanınmıştır (Ünal, 2012:123). Daha sonra

Devlet Memurları Kanunu'nda 1997 yılında yapılan değişiklikle (değişik 22. maddesi) devlet memurlarının, anayasada ve özel kanunda belirtilen hükümler uyarınca, sendika ve üst kuruluşlar kurabilecekleri ve bunlara üye olabilecekleri düzenlenmiştir. 12 Temmuz 2001'de 4688 Sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu çıkarılmıştır (Yasan, 2012:5).

12 Temmuz 2001'de çıkan sendika kanununda sendikanın tanımını belirleyecek bazı kıstaslar yer almaktadır. Bu fıkraya göre, "Çalışanlar (değişiklikten önce işçiler ifadesi yer almaktaydı) ve işverenler, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten serbestçe çekilme haklarına sahiptir." denilmektedir (Talu, 2008:3). Sendikalar yasal bir zemine kavuşmuştur. Böylece örgütlenme hakkı güvence altına alınmış.

Ülkemizde kamu görevlilerine sendikal hakların verilmesi konusu güncel ve tartışılmalara açık bir konudur. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) tarafından hazırlanan raporda, Türkiye'de kayıt dışı istihdamın yüksek oluşu ve sendikal korumanın olmayışı sonucunda işçilerin keyfi işten çıkarmalarla karşı karşıya kaldığı görüşüne yer verilmiştir. 1982 Anayasası ile oluşturulan modelde "devletin muhafazasının vatandaşlarından önce geldiği" görüşüne yer verilerek bu anlayışın ilgili yasalara yansıdığı insanların örgütlenme gibi haklardan alıkonulduğu, sendikal örgütlenmenin önünün kesildiği savunulmuştur (Çevikbaş, 2010:8).

2.8 GÜNÜMÜZ SENDİKACILIĞI

Türkiye’ de Mevcut Eğitim İşkolu Sendikalarının Türkiye’deki 2013 tarih itibarı ile Eğitim iş kolundaki sendikalardaki üye sayıları ile ilgili istatistiki bilgi verilecektir.

Tablo 1: 2013 Yılı eğitim alanında faaliyet gösteren eğitim sendikaları toplam üye ve sendikalaşma oranları

	SENDİKA ADI	BAĞLI OLDUĞU KONFEDERASYON	TOPLAM ÜYE SAYISI	SENDİKALAŞMA ORANI (%)
1	EĞİTİM - BİR –SEN (Eğitimciler Birliği Sendikası)	MEMUR-SEN	251.110	24,92
2	TÜRK EĞİTİM – SEN (Türkiye Eğitim ve Öğretim Bilim Kültür Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası)	TÜRKİYE KAMU – SEN	225.250	22,35
3	EĞİTİM – SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası)	KESK	124.380	12,34
4	EĞİTİM-İŞ (Eğitim ve Bilim İş görenleri Sendikası)	BİRLEŞİK KAMU İŞ	34.912	3,46
5	TEÇ-SEN (Tüm Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	7.572	0,75
6	TEM – SEN (Tüm Eğitimciler ve Eğitim Müfettişleri Sendikası)	BAĞIMSIZ	1554	0,15
7	ÖZGÜR EĞİTİM-SEN (Özgür Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	953	0,09
8	EĞİTİM HAK-SEN (Eğitim, Öğretim ve Bilim Çalışanları Hak Sendikası)	HAK-SEN	831	0,08

<i>Tablo 1 (devam) 2013 Yılı Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Eğitim Sendikaları Toplam Üye ve Sendikalaşma Oranları</i>				
9	ANADOLU EĞİTİM-SEN (Anadolu Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmetleri Sendikası)	BAĞIMSIZ	725	0,07
10	EKSEN EĞİTİM-SEN (Eğitimci Kamu Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	562	0,06
11	BİRLİK EĞİTİM-SEN (Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası)	TÜM MEMUR-SEN	527	0,05
12	METESEN (Mesleki ve Teknik Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	524	0,05
13	AND-SEN (Anadolu Eğitim Çalışanları Birliği Sendikası)	BAĞIMSIZ	451	0,04
14	DES (Demokrat Eğitimciler Sendikası)	BAĞIMSIZ	409	0,04
15	TEG-SEN (Tüm Eğitim Gönüllüleri Sendikası)	BAĞIMSIZ	203	0,02
16	EĞİT BİL-SEN (Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	154	0,02
17	BEÇ-SEN (Bağımsız Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası)	BAĞIMSIZ	133	0,01

<i>Tablo 1 (devam) 2013 Yılı Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Eğitim Sendikaları Toplam Üye ve Sendikalaşma Oranları</i>				
18	YURT AY-SEN (Yetiştirme Yurtlarından Ayrılanlar Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	132	0,01
19	BİLGEÇ (Bilinçli ve Gelişimci Eğitim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	130	0,01
20	EĞİTİM SÖZ-SEN (Eğitim ve Bilim Çalışanlarının Sözü Sendikası)	BAĞIMSIZ	128	0,01
21	BAĞIMSIZ EĞİTİM-SEN (Bağımsız Eğitim Öğretim ve Bilim Hizmet Kolu Kamu Görevlileri Sendikası)	BASK	124	0,01
22	YENİ-SEN (Yeni Nesil Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	100	0,01
23	ATA-SEN (Ata Eğitim ve Bilim Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	85	0,01
24	İLKE-SEN (İlkeli Eğitim ve Bilim Çalışanları Dayanışma Sendikası)	BAĞIMSIZ	74	0,01
25	TÜM EĞİTİM BİR-SEN (Tüm Eğitimciler Birliği Sendikası)	BAĞIMSIZ	64	0,01
26	SAY-SEN (Eğitim ve Saymanlık Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	44	0,00
27	MEÇ-SEN (Milli Eğitim ve Bilim Hizmetleri Çalışanları Sendikası)	BAĞIMSIZ	34	0,00

<i>Tablo 1 (devam) 2013 Yılı Eğitim Alanında Faaliyet Gösteren Eğitim Sendikaları Toplam Üye ve Sendikalaşma Oranları</i>				
28	SÖZ EĞİTİM-SEN (Eğitim Çalışanları Sözcüsü Sendikası)	BAĞIMSIZ	28	0,00
29	KUVAYI EĞİTİM-SEN (Kuvayı Milliye Eğitim Sendikası)	BAĞIMSIZ	26	0,00
30	DEMOKRATİK EĞİTİM SEN (Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası)	DESK	15	0,00
Toplam			651.234	% 64,62

Not: Yukarıdaki bilgiler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2013 yılı istatistik verilerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Türkiye’de toplam memur sayısı: 2.134.608’dir. Toplam sendikalı memur sayısı: 1.468.021’dir. Sendikalaşma Oranı ise % 68.77’dir. Yukarıdaki tablodan yapılacak birincil analiz, 2013 Temmuz tarihi itibarı ile çok sayıda eğitim sendikasının varlığıdır. Günümüzde eğitim sendikacılığı yukarıda ana hatlarıyla verilen genel çerçeveye göre daha parçalı bir görünüm seyretmektedir. Bu parçalı yapı, sendikalardan ayrılan eğitim iş görenlerinin başka bir sendika adı altında örgütlenmeleri sonucu oluşmakta ya da diğer sendikalara tepki olarak yeni sendikaların kurulması şeklinde olmaktadır. Bu yargıya bir örnek “Eğitim İş” sendikasının 1995 yılında birleştiği Eğitim Sen’den ayrılmasıdır. İdeolojik bir ayrışma şeklinde nitelendirilebilecek bu sonuç bağlamında tekrar müstakil hale gelen Eğitim-İş 3919 kişi ile tekrar kurulmuş ve en yüksek yeni üyeye 2007-2008 döneminde erişmiştir. Bir yıllık süreçte sendika, 8 bin yeni üye kaydı yapmıştır. Sendika 2013 yılı itibarıyla 34912 üyeye ulaşmış ve dördüncü büyük sendika olmuştur. Ayrışma bağlamında yapılan bu analiz doğrultusunda günümüzde eğitim alanı sendika sayısı 30’e ulaşmıştır.

Sendikaların üye sayıları incelendiğinde çok dağınık bir dağılım göze çarpmaktadır. En yüksek üyeye sahip EĞİTİM-BİR-Sen'in (Eğitimciler Birliği Sendikası) 251.110 kayıtlı eğitim iş göreni varken en düşük üye sayısı DEMOKRATİK EĞİTİM SEN (Demokratik Eğitim Çalışanları Sendikası)adlı sendikanındır. Bu sendikada üye sayısı sadece 15'dir. Ayrıca 18 sendikanın üye sayısı 500'ün altındadır. Bu durum "Tabela Sendikası" kavramının doğmasına ve çalışma yaşamında "Kadük Sendika" anlayışının oluşmasına neden olmaktadır (Eraslan,2013:12). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2013 yılı istatistiklerine göre eğitim-bilim iş kolu sendikalarının toplam üye sayısı 651.234'dur. Bu iş kolunda kamuda toplam 1.077.901 çalışan bulunmaktadır. Bu sayılar bağlamında toplam çalışanların sendikalaşma oranı %64,62'dir.

Eğitim sendikaları ülkemizde genel itibariyle politik ve ideolojik anlamlar bağlamında kurulmaktadır. 1960'lı yıllarda başlayan ve doğası gereği normal karşılanabilecek bu durum üç olumsuz sonucu beraberinde getirmiştir: Bunlardan birincisi sendikalar arasında zaman zaman sürtüşmelerin oluşması ve nihayetinde sendikalar arasında güçlü bir iş birliği sürecinin gerçekleşmemesidir. İkinci durum ise ideolojik bağlanmanın öğretmenlerin sendikalara dönük algısına olan olumsuz etkisidir. Sendika-siyasi parti yakınlaşması, ideolojik yakınlığın organik bir ilişkiye dönüşmesi öğretmenlerin sendikalara üye olmalarını engellemektedir (Eraslan, 2012:11).

Tablo-2' de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2013 yılı istatistiklerine göre 2003-2013 yılları arasında yetkili sendika bilgileri.

Kamu Görevlileri Sendikasının Unvanı	TÜRK EĞİTİM - SEN (Türkiye Eğitim ve Öğretim Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası) (Kuruluş: 1992)	EĞİTİM - SEN (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası) (Kuruluş: 1995)	EĞİTİM - BİR - SEN (Eğitimciler Birliği Sendikası) (Kuruluş:2002)	EĞİTİM-İŞ (Eğitim ve Bilim İş Görenleri Sendikası) (Tekrar Kuruluş:2005)
--------------------------------------	--	---	---	--

Bağlı Olduğu Konfederasyon	(TÜRKİYE KAMU – SEN	KESK	MEMUR-SEN	BİRLEŞİK KAMU –İŞ
2003	145.900	167.400	33.350	-
2004	135.200	154.400	48.520	-
2005	127.800	139.400	58.370	-
2006	139.200	122.700	78.300	3919
2007	145.700	119.700	95.940	8384
2008	146.100	112.300	119.000	15970
2009	155.700	110.800	142.400	18480
2010	155.000	109.800	148.800	21100
2011	179.300	115.900	195.590	23358
2012	205.724	125.316	231.472	59872
2013	225.250	124.380	251.110	34912
Bir Önceki Yıla Göre Artış	19.526	-936	19.638	5040

Tablo-2' de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı 2013 yılı istatistiklerinden yararlanarak oluşturulmuştur.

Türkiye'deki 2013 tarih itibarı ile Eğitim iş kolundaki sendikalardaki üye sayıları ile ilgili istatistik bilgilerine göre üye sayısı en fazla olan 4 sendikanın tüzüklerinde belirttikleri amaçlara yer verilmiştir.

I- Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

II- Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası

III- Eğitimciler Birliği Sendikası

IV- Eğitim ve Bilim İş görenleri Sendikası

2.9.1 I. Eğitim Ve Bilim Emekçileri Sendikası (Eğitim Sen)

Sendikanın tüzüğünde:

Sendikanın adı : Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası

Kısa adı : EĞİTİM SEN

Merkezi : Ankara

Sendikanın amaçları ise aşağıdaki belirtilmiştir :

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası, üyelerinin İnsan hakları ve temel özgürlüklerin bütünlüğü içinde, din, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce farkı gözetmeksizin, ekonomik, demokratik, akademik, sosyal, kültürel, hukuksal, siyasi, mesleki özlük hak ve çıkarlarını koruyup geliştirmeyi, üyelerine insanca bir yaşam düzeyi sağlamayı ve toplumun bütün bireylerinin, temel insan hakları ve özgürlükleri doğrultusunda demokratik, laik, bilimsel ve parasız eğitim görmesini savunur. Ayrıca Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası grevli ve toplu iş sözleşmeli sendikal hakların tanınması ve çalışma koşullarını düzenleyen hükümlerin uluslararası normlara uyumunun sağlanması için de gerekli mücadeleyi kendine amaç edinmiştir. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası uluslararası sözleşmelerde çocukların eğitimi ile ilgili yer alan temel hakların ve özgürlüklerin takipçisi ve savunucusudur (www.egitimsen.org.tr.).

2.9.2 II. Türkiye Eğitim, Öğretim Ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası (Türk Eğitim Sen)

Sendikanın tüzüğünde:

Sendikanın adı : Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu

Kamu Çalışanları Sendikası

Kısa adı : TÜRK EĞİTİM SEN

Merkezi : Ankara

Sendikanın amaçları ise aşağıda belirtilmiştir:

Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları

Sendikası Anayasada ifadesini bulan, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne, millî ve manevî değerlere, insan haklarına, demokratik ve laik cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalarak demokrasinin korunup bütün kurum ve kurallarıyla yerleşmesi ve çağdaş uygarlık düzeyine ulaşılması yolunda çaba göstermeyi ve toplum ve iş barışını tesis ederek devlet-millet kaynaşmasına ve sosyal adaletin gerçekleşmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Yine Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası hür sendikacılık anlayışı içerisinde, üyelerinin ekonomik, sosyal, kültürel ve meslekî hak ve menfaatlerini korumayı ve geliştirmeyi ve Türk millî eğitim sisteminin temel ilke ve hedeflerinin, 21'inci yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde gerçekleşmesi için, uygulamada ortaya çıkan eksiklik, aksaklık ve yanlışlıkları tespit ederek gelişen eğitim teknolojisi ışığında düzeltilmesi, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde yol göstermeyi, görüş ve önerilerde bulunmayı, amaç edinmiştir (www.turkegitimsen.org.tr).

2.9.3 III. Eğitimciler Birliği Sendikası (Eğitim Bir Sen)

Sendikanın tüzüğünde:

Sendikanın adı : Eğitimciler Birliği Sendikası

Kısa adı : EĞİTİM BİR SEN

Merkezi : Ankara

Sendikanın amacı ise aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

Sendika demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışıyla yönetilen, daha katılımcı bir demokrasinin yerleştiği, daha özgür kişi ve sivil toplum örgütlerinin gerçek anlamda var olduğu ve düşünce üretip teklifler sunduğu, bu durumun sivil ve kamusal alanda yaşama geçirildiği, adil gelir dağılımının gerçekleştiği, sosyal devlet olmanın gereği olarak her vatandaşın devlet imkanlarından eşit olarak faydalandığı, daha özgür, daha müreffeh ve daha mutlu insanların yaşadığı bir Türkiye'ye ulaşabilmeyi amaçlar(www.egitimbirsen.org.tr).

2.9.4 IV. Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası (Eğitim İş)

Sendikanın tüzüğünde:

Sendikanın adı	: Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası
Kısa adı	: EĞİTİM İŞ
Merkezi	: Ankara

Sendikanın amacı ise aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

Eğitim ve Bilim iş görenleri Sendikası üyelerinin ortak ekonomik, sosyal, özlük, mesleksi, sendikal hak ve çıkarlarını koruyup geliştirerek onlara daha saygın bir yaşam düzeyi sağlamayı, ülkede yaşayan herkesin çağdaş, bilimsel, laik, demokratik, parasız ve nitelikli eğitim hakkında yeterince yararlanmalarını sağlamayı amaç edinmiştir.

Yine Eğitim ve Bilim iş görenleri Sendikası üyelerinin Atatürk'ün önderliğinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bağımsızlığını, egemenliğini, ulus ve ülke bütünlüğünü, laik düzenini, demokratikleşme ve ulusal eğitim hedefini geliştirerek korumak ve sonsuza kadar yaşatmak için elinden gelen her türlü çabayı göstermeye, üyelerinin daha yeterli, saygın, onurlu birer meslek elemanı olmaları için işverenin, üniversitelerin ve diğer ilgili kuruluşların olanaklarından yararlanmayı

ve çalışma koşullarını düzenleyen hükümlerin uluslararası ölçütlere uyumunun sağlanması, hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi, grevli ve toplu iş sözleşmeli sendikal hakların tanınmasını hedef edinmiştir (www.egitimis.org.tr).

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracı ve güvenilirlik çalışması ve verilerin analizi hakkında bilgi verilmektedir.

3.1 ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmada genel tarama modelidir. Çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak örneklem üzerinde yapılacak taramadır (Karasar,1984,83). Bu çalışmada öğretmenlerin sendikaya ilişkin görüşleri ve sendikalardan beklentileri araştırma konusu yapıldığı için genel tarama yöntemi kullanılmıştır.

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini 2013-2014 Eğitim öğretim yılında Diyarbakır il merkezinde İlkokul ve Ortaokulda görev yapan toplamda 10120 sınıf ve branş öğretmenleri oluşturmaktadır.

İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla, Diyarbakır il merkezinde görev yapan öğretmenler “Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi (Random yöntemi)” kullanılarak seçilmiştir. Araştırma 20 ilkokul ve Ortaokulda görevli 501 öğretmen örnekleme oluşturmaktadır. Aşağıdaki Tablo3.’de araştırmaya katılan öğretmenlere ait demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3. Araştırmanın Örneklemini Oluşturan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

Kişisel Özellikler	Öğretmen Sayısı	Yüzde
Cinsiyet		
Bay	325	64,9
Bayan	176	35,1
Branş		
Sosyal Bilimler	319	63,7
Fen Bilimler	143	28,5
Diğer Bilimler(Beden Müzik, Resim ve v.s)	39	7,8
Sendikaya Üye Olma Durumu		
Üye	396	79
Üye değil	105	21
Kıdem		
1-5 yıl	104	20,8
6-10 yıl	136	27,1
11-15 yıl	124	24,8
16-20 yıl	78	15,6
21 yıl ve üstü	59	11,8
Eğitim durumu		
Ön lisans	20	4
Lisans	402	80,2
Yüksek Lisans	66	13,2
Doktora	13	2,6
Toplam	501	100

Tablo 3'deki verilen incelendiğinde elde edilen veriler doğrultusunda 501 öğretmenden veri elde edilmiş bunların 325'i bay (%64,9), 176'sı ise bayandır (%35,1). Bunların 319'u Sosyal Bilimler (%63,7), 143'ü Fen Bilimleri (%28,5) ve

39'u diğer bilimler (7,8) branşındandır. Araştırmaya katılanların 396 kişi sendika üyesi (%79) ve 105 kişi (%21) ise herhangi bir sendika üyesi değildir. 1-5 yıl arası 104 öğretmen (%20,8), 6-10 yıl arası 136 öğretmen (%27,1), 11-15 yıl arası 124 öğretmen (%24,8), 16-20 yıl arası 78 öğretmen (%15,6) ve 21 yıl ve üstü görev yapan öğretmen sayısı 59 (%11,8)'dur. 20 kişi ön lisans mezunu (%4), 402 kişi lisan mezunu (%80,2), 66 tanesi yüksek lisans mezunu (%13,2) ve 13 tanesi doktora mezunudur (%2,6).

3.3 VERİ TOPLAMA ARACI VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşü belirlemek için Yasan (2012) tarafından geliştirilen, öğretmenlerinin beklentilerini ölçmek için Tekeş (2010) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Yasan (2012) tarafında geliştirilen ölçeğin güvenirlik Cronbach-Alpha değeri 0,95'dir. Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşü belirlemek için geliştirilen ölçek 24 maddeden oluşmaktadır. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerini belirlemek için ise Tekeş (2010) tarafından geliştirilen ölçek ise 28 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın amacına ulaşabilmesi için Yasan (2012) tarafından geliştirilen ölçekten 9 soru, Tekeş (2010) tarafından geliştirilen ölçekten 4 soru çıkarılmıştır. Böylece ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşü belirlemek için Yasan (2012) tarafından geliştirilen ölçekten 15 soru, öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerini belirlemek için Tekeş (2010) tarafından geliştirilen ölçekten 24 soru alınmıştır.

Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin görüş ve beklentilerini belirlemek için uygulanan ölçek, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm ilk 5 soru kişisel bilgileri, ikinci bölüm, sendikalara ilişkin görüşleri 6-20 soruları, üçüncü bölüm ise sendikalara ilişkin beklentileri 21-44 ve beklentileri içermektedir. Her iki ölçeğin anlaşılabilirliğini belirlemek için 120 kişilik öğretmen üzerinde pilot uygulama yapılmış ve dönütler alınarak ölçeklerin son şekli oluşturulmuştur. Likert tipi derecelendirme

ölçekleri ve bu ölçeklere uygun olarak elde edilen ağırlıklı ortalama puanlarının derecelendirilmesi ve yorumlanabilmesi için 1,00-1,79 (hiç katılmıyorum); 1,80-2,59 (katılmıyorum), 2,60-3,39 (kararsızım), 3,40-4,19 (katılıyorum) ve 4,20-5,00 (tamamen katılıyorum) aralıkları kullanılmıştır. Ölçeklere ait geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini tespit etmek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizinin veri toplama aracını geliştirme sürecinde uygulanmasının amacı, değişken sayısını azaltmak ve değişkenler arası ilişkilerdeki yapıyı ortaya çıkarmak, başka bir ifade ile değişkenleri sınıflandırmaktır (Kalaycı, 2010). Açımlayıcı faktör analizinde, ölçekte yer alacak maddelerin belirlenmesinde maddelerin öz değerlerinin 1, maddelerin yük değerinin en az 0,30, iki faktörde yer alan faktörler arasında farkın en az 0,10 olmasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk, 2012). Ayrıca yapı geçerliği esnasında 25 derecelik varimax eksen döndürmesi yapılmıştır. Öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkaran ilk faktör 15 maddeden oluşmakta ve faktör yükleri 0,40 ile 0,83 arasında, öğretmen adaylarının sınava ilişkin beklentilerini ortaya çıkaran 24 maddelik ikinci faktörlerin yük aralığı 0,44 ile 0,89 arasındadır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değerine bakılmıştır. KMO değerinin 0,60'dan büyük olması verilerin faktör analizine uygun olduğu anlamına gelmektedir (Büyüköztürk,2012). Bu araştırmada elde edilen verilerin görüş KMO değeri 0,77; beklenti KMO değeri 0,88 olarak bulunduğundan açımlayıcı faktör analizi yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Croanbach-Alpha katsayıları boyutlara göre hesaplanmış ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri boyutunun Cronbach-Alpha değeri 0,71 ve sendikalara ilişkin beklenti boyutunun Cronbach-Alpha değeri 0,86 olarak bulunmuştur.

3.4 VERİLERİN ANALİZİ

Ölçek formları, yanıtların tutarlığı yönünden kontrol edilerek değerlendirilmeye katılmıştır. Veriler üzerinde istatistiksel işlemler için, SPSS 16.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılanların kişisel bilgilere göre dağılımları, frekans, yüzde (%), t-testi ve tek yönlü varyans kullanılarak

betimlenmiştir. Anlamalı farklılıkların testi için LSD testi kullanılmıştır. Katılımcılara uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak bilgisayar ortamına aktarılacak ve elde edilen verilerin çözümlenmesinde SPSS 16.0 (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paket Programı) kullanılmıştır. Testlerde ortalamalar arası farkların önem dereceleri test edilirken tüm analizlerde $p \leq 0.05$ olarak alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmacının verilerinden elde edilen bulgulara ve buna bağlı yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo.4'te verilmiştir.

Tablo.4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	<i>Maddeler</i>	\bar{X}	Ss
6	Sendikalar, üyelerinin atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkında adil ve tarafsız yararlanmasını sağlar.	2,21	1,41
7	Sendikalar, üyelerinin haklarının korunmasında her türlü riski almaktadır.	4,30	0,83
8	Sendikalar, siyasi iktidara, partilere ve diğer toplum kuruluşlarına karşı bağımsızdır.	4,35	0,83
9	Sendikalar, demokratik bir mücadele vermektedir.	3,22	1,33
10	Eğitim sendikalarının çalışmaları yetersizdir.	4,47	0,79
11	Sendikalar, eğitim çalışanlarını temsil etmektedir.	4,36	0,83
12	Sendikalar, eğitim alanında gereklidir.	4,23	0,89
13	Sendikaya üye olmak eğitim hizmetini engeller.	4,00	1,22
14	Eğitim sendikalarının sorunlar hakkında verdiği tepkiler yetersizdir.	3,30	1,37

15	Sendikalar, eğitimin her kademesinde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması için çalışır.	3,89	1,07
16	Sendikalar, ortak bir mesleki bilinç oluşturmaktadır.	3,69	1,25
17	Sendikalar; dil, din, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin bütün üyeleri arasında birlik ve dayanışmayı sağlamaktadır.	4,18	0,94
18	Eğitim Sendikaları, ülkenin eğitim sorunları yeterince fikir ve proje üretememektedir.	3,11	1,31
19	Eğitim sendikaları, grev ve toplu sözleşme hakkına sahip olmalıdır.	3,31	1,33
20	Sendika, eğitim kurumların yönetimine yardımcı olmaktır.	3,90	1,08
	Toplam	3,76	1,09

Tablo 4. incelendiğinde ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşleri ortalaması en yüksek olan “Tamamen Katılıyorum” yeterlilik görüşü şöyledir:

Öğretmenlerin algılarına göre sendikaların eğitim alanında gerekli olduğu ve eğitim çalışanlarını temsil ettikleri, üyelerin haklarını korumada her türlü riski aldıkları, sendikalar, siyasi iktidara, partilere ve diğer toplum kuruluşlarına karşı bağımsız hareket ettikleri ancak sendikalar faaliyetleri genel olarak yetersiz buldukları tespit edilmiştir.

Tablo 4. İncelendiğinde öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşlerin ortalaması en yüksek olan “ Katılıyorum” yeterlilik görüşü şöyledir:

Öğretmenlerin algılarına göre sendikalar; dil, din, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin bütün üyeleri öğretmenlerin algılarına göre arasında birlik ve dayanışmayı sağladığı, sendika, eğitim kurumların yönetimine yardımcı olduğu, sendikalar, eğitimin her kademesinde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması için çalıştığı, sendikalar, ortak bir mesleki bilinç oluşturduğu ancak sendikaya üye olmak eğitim hizmetini engellediği araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. İncelendiğinde öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşleri ortalaması en yüksek olan “ Kararsızım” yeterlilik görüşü şöyledir:

Öğretmenlerin algılarına göre sendikalar, demokratik bir mücadele verdikleri, eğitim sendikaları, grev ve toplu sözleşme hakkına sahip olmasını ancak eğitim sendikalarının sorunlar hakkında verdiği tepkilerin yetersiz olduğu, eğitim sendikaları, ülkenin eğitim sorunları yeterince fikir ve proje üretmedikleri araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 4. İncelendiğinde öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşlerin ortalaması en yüksek olan “ Katılmıyorum” yeterlilik görüşü şöyledir:

Sendikalar, üyelerinin atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkında adil ve tarafsız yararlanmasını sağlar.

4.2. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre analiz yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 5.’de belirtilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre bağımsız t-testi karşılaştırma sonucu

Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	t	p
Bay	325	3,68	0,49	1,88	0,06
Bayan	176	3,60	0,45		

$p \geq 0,05$

Tablo 5’deki bulgulara göre, ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin cinsiyete değişkenine göre farklılaşma saptanmamıştır ($t=1,88$, $p \geq 0,05$). Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri “Cinsiyet” değişkenin bir etkisi olmadığı ileri sürülebilir. Yine Tablo 5.’teki

aritmetik ortalamalarına göre bay ($X=3,68$) bayan ($X=3,60$) ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin “Katılıyorum” düzeyinde görüş beyan ettikleri söylenebilir.

4.3. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Sendikaya Üye Olup Olmama Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin sendikaya üye olup olmama durumlarının analizi yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 6.’da belirtilmiştir.

Tablo 6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin sendikaya göre bağımsız t testi karşılaştırma sonucu

	Sendika üye olma	N	\bar{X}	Ss	t	p
Görüş	Evet	396	3,71	0,47	5,26	0,00
	Hayır	105	3,44	0,43		

$p \leq 0,05$

Tablo 6.’daki bulgulara göre, ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri “Sendikaya üye olma” değişkenine göre sendikalı olan öğretmenlerin lehine anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($t=5,26$ $p \leq 0,05$). Bu bulgudan hareketle öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri “Sendikaya üye olma” değişkeninin bir etkisi olduğu ve bu etkinin sendikalı olan öğretmenlerin lehine olduğu söylenebilir. Yine Tablo 6.’daki aritmetik ortalamalara göre sendikaya üye olan öğretmenler ($X=3,71$) ile sendikaya üye olmayan öğretmenlerin ($X=3,44$) sendikaya ilişkin görüşleri “Katılıyorum” düzeyinde olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde sendikalı olan öğretmenlerin sendikasız olan öğretmenlere karşı anlamlı bir fark olması, sendikalı öğretmenlerin farkındalık düzeylerinin daha fazla olmasına bağlı olabileceği söylenebilir.

4.4. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Branş Bazında Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin branş bazında analizi yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 7.'de belirtilmiştir.

Tablo 7. Araştırmaya katılan ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin branş bazında aritmetik ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi karşılaştırma sonucu

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Görüş	Sosyal Bilimler	319	3,64	Gruplar arası	0,75	2	0,38	1,65	0,19
	Fen Bilimler	143	3,65	Grup içi	114,56	498	0,23		
	Diğer Bilimler	39	3,79	Toplam	115,32	500			
	Toplam	501	3,65						

$p \geq .05$

Tablo 7.'deki bulgulara göre, ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri branşlara göre anlamlı bir fark göstermemektedir ($F=1,65$, $p \geq .05$). Araştırmaya katılan 319 kişi sosyal bilimler bölümünde öğretmenlik yaptığı, bu öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamasının $\bar{X}=3,64$ olduğu ve dolayısıyla da ilgili maddelere “Katılıyorum” düzeyinde görüş sergiledikleri söylenebilir. Benzer şekilde öğretmenlerden Fen bilimleri bölümünde 143 kişi öğretmenlik yaptığı ve bu öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=3,65$ olduğu, Fen bilimleri bölümündeki öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlere “Katılıyorum” düzeyinde görüş beyan ettikleri söylenebilir. Öğretmenlerden 39 kişi Diğer bilimlerde (Görsel sanatlar, Beden Eğitimi ve Spor vs.) öğretmenlik yaptığı bu öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları ise $\bar{X}=3,79$ olduğu dolayısıyla branşı Diğer bilimler olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri olumlu olarak nitelendirilen “Katılıyorum” düzeyinde oldukları söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretmenlerden bütün branşlarda sendikalara ilişkin

görüşleri toplamdaki aritmetik ortalamalarının ($X=3,65$) “Katılıyorum” düzeyinde oldukları ve olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

4.5. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Hizmet Yılına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin hizmet yılına göre analizi yapılmış sonuçlar aşağıdaki Tablo 8.’de belirtilmiştir.

Tablo 8. Araştırmaya katılan ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin hizmet yılına göre aritmetik ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi karşılaştırma sonucu

Kıdem	N	\bar{X}	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P	LSD
A-1-5 yıl	104	3,54	Gruplar arası	3,70	4	0,92			
B-6-10	136	3,59	Grup içi	111,62	496	0,22	4,11	0,00	A-C* A-D* A-E*
C-11-15	124	3,74	Toplam	115,32	500				B-D*
D-16-20	78	3,71				B-E*			
E-21 ve üstü	59	3,75						B-C*	
Toplam	501	3,65							

$$p \leq .05$$

Tablo 8.’de görüldüğü gibi elde edilen veriler ışığında, hizmet yılı 1-5 yıl arasında olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X} = 3,54$, hizmet yılı 6-10 yıl arasında olanların $\bar{X} = 3,59$, hizmet yılı 11-15 yıl arasında olanların $X = 3,74$, hizmet yılı 16-20 yıl arasında olanların $\bar{X} = 3,71$ ve hizmet yılı 21 ve üstü olanların ise $\bar{X} = 3,75$ olduğu dikkate alındığında, bir bütün olarak öğretmenlerin “Katılıyorum” düzeyinde olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 8.’de araştırmaya katılan ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri, hizmet süresine göre yapılan analiz sonucunda hizmet yılı 1-5 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu farkın kıdemi fazla olan grupların

lehine olduğu görülmektedir. Hizmet yılı 6-10 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri kıdemi olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. ($F=4,11$, $p \leq 0,05$). Bu farkın kıdemi fazla olan grupların lehine olduğu görülmektedir. Bu anlamlı fark olmasının nedeni hizmet süresi fazla olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde farkındalık düzeyleri fazla olmasından kaynaklanıyor olabilir.

4.6. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarının analizi yapılmış sonuçlar aşağıdaki Tablo 9.'da belirtilmiştir.

Tablo 9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerin eğitim durumuna göre aritmetik ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi

Öğrenim durumu	N	\bar{X}	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı farklılık (LSD)
A. Ön Lisans	20	3,75	Gruplar arası	3,83	3	1,27	5,69	0,00	B-C* B-D*
B. Lisans	402	3,62	Grup içi	111,49	497	0,22			
C. Yüksek Lisans	66	3,78	Toplam	115,32	500				
D. Doktora	13	4,05							
Toplam	501	3,65							

$p \leq 0,05$

Tablo 9.'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerden eğitim durumu ön lisans olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamalarına $\bar{X}=3,75$ olduğu ve dolayısıyla öğretmenlerin sendikalara ilişkin maddelere “Katılıyorum” düzeyinde olumlu görüş ortaya koydukları söylenebilir. Eğitim durumu lisans olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=3,62$ olduğu öğretmenlerin sendikalara ilişkin “Katılıyorum” düzeyinde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Eğitim durumu lisansüstü olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=3,78$ olduğu

ve dolayısıyla da “Katılıyorum” düzeyinde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Eğitim durumu doktora olan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=4,05$ olduğu ve benzer şekilde “Katılıyorum” düzeyinde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Eğitim durumlarına göre bütün öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları bir bütün olarak $\bar{X}=3,65$ olduğu ve toplamda “Katılıyorum” düzeyinde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Tablo 9. incelendiğinde ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yüksek lisans ile lisans mezunları ve doktora mezunu ile lisans mezunu öğretmenler arasında anlamlı farklılık olduğu, bu farklılığın yüksek lisans ve doktora mezunu olanların lehine sonuçlandığı belirlenmiştir ($F=5,69$, $p\leq.05$).

4.7. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri aşağıdaki Tablo.10’da verilmiştir.

Tablo.10. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	<i>Maddeler</i>	\bar{X}	Ss
21	Sendikalar üyelerinin meslekte kalması ve yükselmesi için onları desteklemelidirler.	3,93	1,11
22	Eğitim sendikalarının en önemli işlevi maaşımızın yükseltilmesini sağlamaktır.	3,67	1,21
23	Sendikalar siyasi partilerin öğretmenlerle ilgili politikalarına destek vermelidir.	3,65	1,20
24	Sendika üyesi olmak haklarımızı ve düşüncelerimizi savunmamızda etkili olur.	3,55	1,27
25	Sendika üyeliği kendimize olan güvenimizi artırır ve	4,35	0,74

	kendimizi güçlü hissederiz.		
26	Sendikalar siyasal partilerle birlikte hareket etmelidir.	3,88	1,08
27	Sendikalar üyeler arası iletişimi ve dayanışmayı artırmak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemelidirler.	3,23	1,39
28	Kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel/duygusal şiddet durumlarında sendikalar üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermelidirler.	4,44	0,78
29	Sendika üyesi olmak toplumda mesleğimin statüsünü artırır.	4,36	0,93
30	Sendikalar üyelerinin görüşlerini ve önerilerini almalıdırlar.	4,38	0,86
31	Sendikalar üyelerine sendikal ve mesleki alanlarıyla ilgili eğitimler vererek onların bilgilenmelerini sağlamalıdırlar.	4,26	0,94
32	Sendikalar ülkemizdeki sosyal sorunlara çözüm üretmekte ve toplumsal sağduyunun oluşmasında rol oynamaktadır.	3,68	1,19
33	Sendikalar emeklilik dönemi yaklaşan öğretmenlere hem finansal konularda hem de emeklilik sürecindeki yapılabilecek faaliyetler konusunda danışmanlık desteği vermelidir.	4,04	0,98
34	Sendikalar üyeleri ile birlikte alternatif düşünce ve öneriler üreten bağımsız ve tarafsız örgütlerdir.	4,16	0,95
35	Sendikalar üyelerine kredi kartı, sağlık sigortası, ev ve araba sigortası, alışverişlerde anlaşmalı kurumlarda üye indirimini gibi faaliyetlerde bulunmalıdır.	3,72	1,24
36	Sendikalar sosyal tesisler gibi cazip imkânlar sunarak yeni üyeler çekmelidir.	3,28	1,33
37	Sendikalar ölüm, maddi kayıp, kaza gibi travmatik durumlarda hem psikolojik hem de hukuki destek imkanı vermelidirler.	2,93	1,48
38	Sendikalar yardımlaşma sandıkları kurarak bize destek olmalıdır.	3,42	1,28
39	Sendikalar ekonomik düzeyimizi yükselterek toplumsal yaşama katılımımızı artırır.	3,90	1,09
40	Özlük haklarımızın iyileşmesinde sendikalar etkili olmalıdır.	3,32	1,23

41	Sendikalar en iyi çalışma koşullarının nasıl oluşturulacağı konusunda bilimsel araştırmalar yapmalı ve bu doğrultuda siyasal karar alma mekanizmalarını yönlendirmelidirler.	4,08	1,05
42	Sendikalar mesleğe yeni başlayan öğretmenlere danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermelidir.	2,27	1,21
43	Sendikalar sağlık ve sporla ilgili tesisler kurarak bizim bedensel ve psikolojik sağlığımızı koruma adına çalışma yapmalıdır.	3,50	1,20
44	Sendikalar deprem gibi afet durumlarında ihtiyaç sahiplerine yardım etmelidirler.	3,54	1,24
	Toplam	3,73	1,12

Tablo 10. İncelendiğinde ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin beklentileri ortalaması en yüksek olan “Tamamen Katılıyorum” yeterlilik görüşü şöyledir:

Öğretmenlerin algılarına göre kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel/duygusal şiddet durumlarında sendikalar üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermeleri, sendikalar üyelerinin görüşlerini ve önerilerini almaları, sendika üyesi olmak toplumda mesleğimin statüsünü artırdığı, sendika üyeliği kendimize olan güvenimizi artırır ve kendimizi güçlü hissettikleri, sendikalar üyelerine sendikal ve mesleki alanlarıyla ilgili eğitimler vererek onların bilgilenmelerini sağlamalarını araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 10. İncelendiğinde ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin beklentileri en yüksek olan “ Katılıyorum” yeterlilik görüşü şöyledir:

Öğretmenlerin algılarına göre sendikalar üyeleri ile birlikte alternatif düşünce ve öneriler üreten bağımsız ve tarafsız örgütler olduğu, sendikalar en iyi çalışma koşullarının nasıl oluşturulacağı konusunda bilimsel araştırmalar yapmalı ve bu doğrultuda siyasal karar alma mekanizmalarını yönlendirmeleri, sendikalar emeklilik

dönemi yaklaşan öğretmenlere hem finansal konularda hem de emeklilik sürecindeki yapılabilecek faaliyetler konusunda danışmanlık desteği vermeli, sendikalar üyelerinin meslekte kalması ve yükselmesi için onları desteklemeli, sendikalar ekonomik düzeyimizi yükselterek toplumsal yaşama katılımımızı artırmalı, sendikalar siyasal partilerle birlikte hareket etmeli, sendikalar üyelerine kredi kartı, sağlık sigortası, ev ve araba sigortası, alışverişlerde anlaşmalı kurumlarda üye indirimini gibi faaliyetlerde bulunmalı, sendikalar ülkemizdeki sosyal sorunlara çözüm üretmekte ve toplumsal sağduyunun oluşmasında rol oynamalı, eğitim sendikalarının en önemli işlevi maaşımızın yükseltilmesini sağlamalı, sendikalar siyasi partilerin öğretmenlerle ilgili politikalarına destek vermeli, sendika üyesi olmak haklarımızı ve düşüncelerimizi savunmamızda etkili olurlar, sendikalar deprem gibi afet durumlarında ihtiyaç sahiplerine yardım etmeli, sendikalar sağlık ve sporla ilgili tesisler kurarak bizim bedensel ve psikolojik sağlığımızı koruma adına çalışma yapmalı ve sendikalar yardımlaşma sandıkları kurarak bize destek olmalarını istediği araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır.

Tablo 10. İncelendiğinde ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin beklentileri ortalamaları en yüksek olan “ Kararsızım” yeterlilik görüşü şöyledir:

Öğretmenlerin algılarına göre özlük haklarımızın iyileşmesinde sendikalar etkili olmalılar, sendikalar sosyal tesisler gibi cazip imkânlar sunarak yeni üyeler çekmelidirler, sendikalar üyeler arası iletişimi ve dayanışmayı artırmak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemelidirler, sendikalar ölüm, maddi kayıp, kaza gibi travmatik durumlarda hem psikolojik hem de hukuki destek imkânı vermelidirler araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır

4.8. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin cinsiyet değişkeninin analizi yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 11.'de belirtilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin cinsiyet değişkenine göre bağımsız t-testi karşılaştırma sonucu

	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	T	P
Beklenti	Bay	325	3,82	0,55	1,45	0,14
	Bayan	176	3,74	0,56		

$P \geq .05$

Tablo 11.'deki bulgulara göre, ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri "Cinsiyet" değişkenine göre farklılaşma olduğu saptanmamıştır ($t=1,45$, $p \geq .05$). Yine Tablo 11.'de görüldüğü gibi, bayların $\bar{X}=3,82$ ve bayanların $\bar{X}=3,74$ olduğu ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerine ilişkin "Katılıyorum" düzeyinde olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

4.9. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Sendikaya Üye Olup Olmama Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin sendikaya üye olup olmama durumlarına analizi yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 12.'de belirtilmiştir.

Tablo 12. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin sendikalıya göre bağımsız t testi karşılaştırma sonucu

	Sendika Üye Olma	N	\bar{X}	Ss	t	p
Beklenti	Evet	396	3,87	0,53	6,37	0,00
	Hayır	105	3,50	0,53		

$p \leq .05$

Tablo 12.'deki bulgulara göre, öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin Sendikaya üye olup olmama durumları arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın sendikalı olan öğretmenlerin lehine sonuçlandığı gözlenmiştir

($t=6.37$, $p \leq 0,05$). Yine Tablo 12'deki aritmetik ortalamalarına göre sendikalı olan öğretmenlerin $X=3,87$ ve sendikalı olmayan öğretmenlerin $X=3,50$ aritmetik ortalamalara sahip oldukları ve öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerine “Katılıyorum” düzeyinde olumlu bir algıya sahip oldukları söylenebilir.

4.10. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Branş Bazında Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin branşa göre analizi yapılmış, bulgular aşağıdaki Tablo 13.'de belirtilmiştir.

Tablo 13. Araştırmaya katılan ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin branş bazında aritmetik ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi karşılaştırma sonucu

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Beklenti	A. Sosyal Bilimler	319	3,79	Gruplar arası	0,81	2	0,40	1,31	0,27
	B. Fen Bilimler	143	3,77	Grup içi	154,16	498	0,31		
	C. Diğer Bilimler.	39	3,93	Toplam	154,98	500			
	Toplam	501	3,79						

$$p \geq 0,05$$

Tablo 13.'deki bulgulara göre, Sosyal bilimler branşında öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=3,79$ olduğu ve Sosyal bilimler branşında öğretmenlerin sendikalara ilişkin “Katılıyorum” düzeyinde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Fen Bilimleri branşındaki öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin aritmetik ortalamalarına göre ($X=3,77$) öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerine ilişkin maddelere “Katılıyorum” düzeyinde olumlu bir görüş bildirdikleri söylenebilir. Diğer Bilimler branşındaki öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin aritmetik ortalamalarına göre ($X=3,93$) öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin “Katılıyorum” düzeyinde olumlu olduğu göze çarpmaktadır. Bütün branşlarda sendikalara ilişkin öğretmenlerin beklentileri toplamda aritmetik ortalamalarına göre ($X=3,79$) “

Katılıyorum” düzeyinde olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin branş öğretmenler arasında göre anlamlı bir fark göstermemektedir. ($F=1,31$, $p \geq 0,05$). Fen bilimleri, sosyal bilimleri ve diğer bilimler (Görsel sanatlar, Beden eğitimi, müzik vs.) branşında olan öğretmenler arasında sendikalara ilişkin beklentileri arasında anlamlı bir fark olmadığı söylenebilir.

4.11. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Hizmet Yılına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin hizmet yılına göre analizi yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 14.’de belirtilmiştir.

Tablo 14. Araştırmaya katılan ilkökul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin hizmet yılına göre aritmetik ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi karşılaştırma sonucu

Kıdem	N	\bar{X}	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler ortalaması	F	P	Anlamlı farklılık (LSD)
A. 1-5 yıl	104	3,64	Gruplar arası	6,69	4	1,67			
B. 6-10	136	3,70	Grup içi	148,28	496	0,29	5,59	0,00	A-C*
C. 11-15	124	3,88	Toplam	154,98	500				A-D*
D. 16-20	78	3,89							B-C*
E. 21 ve üstü	59	3,96							B-D*
Toplam	501	3,79							B-E*

$P \leq 0,05$

Tablo 14. incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet yılı 1-5 yıl arasında olanların aritmetik ortalamalarının $\bar{X} = 3,64$, hizmet yılı 6-10 yıl arasında $\bar{X} = 3,70$, hizmet yılı 11-15 yıl arasında $\bar{X} = 3,88$, hizmet yılı 16-20 yıl arasında $\bar{X} = 3,89$ ve hizmet yılı 21 ve üstü olanların $\bar{X} = 3,96$ olduğu ve sendikalara ilişkin beklentilerine ilişkin maddelere“ Katılıyorum” düzeyinde olumlu bir görüş bildirdikleri söylenebilir. Kıdem değişkenine göre öğretmenlerin bir bütün

sendikalara ilişkin beklentilerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=3,79$ olduğu ve “Katılıyorum” düzeyinde olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Tablo 14. İncelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri, kıdeme göre yapılan analiz sonucunda kıdemi 1-5 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu farkın kıdemi 11 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin lehine olduğu görülmektedir. Benzer şekilde kıdemi 6-10 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın kıdemi 11 yıl ve üzeri olan grubun lehine sonuçlandığı gözlenmiştir ($F=4,11$, $p\leq 0,05$).

4.12. Öğretmenlerin Sendikalara İlişkin Beklentilerinin Eğitim Durumlarına Göre Verdikleri Yanıtlara İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin eğitim durumlarının analizi yapılmış, sonuçlar aşağıdaki Tablo 15.’de belirtilmiştir.

Tablo 15. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerin eğitim durumuna göre aritmetik ortalamaları ve tek yönlü varyans analizi karşılaştırma sonucu

Öğrenim Durumu	N	\bar{X}	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	S d	Kareler ortalaması	F	p
Ön Lisans	20	3,83	Gruplar arası	1,22	3	0,40		
Lisans	402	3,77	Grup içi	153,75	497	0,30	1,32	0,26
Yüksek lisans	66	3,91	Toplam	154,98	50			
Doktora	13	3,86			0			
Toplam	501	3,79						

$P \geq 0,05$

Tablo 15.’de görüldüğü gibi öğretmenlerin eğitim durumu ön lisans olanların sendikalara ilişkin beklentilerinin aritmetik ortalamaları $\bar{X}=3,83$, eğitim durumu lisans olanların $\bar{X}=3,77$, yüksek lisans $\bar{X}=3,91$, doktora $\bar{X}=3,86$ olduğu ve hepsinin $\bar{X}=3,79$ “Katılıyorum” düzeyinde olumlu bir görüşe sahip oldukları

söylenbilir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($F=1,32, p \geq 0,05$).

BÖLÜM V

5.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma boyunca elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlar, tartışma ve sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler bulunmaktadır.

5.1. Sonuç

Bu araştırmada, Diyarbakır il merkezinde bulunan ilk ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerinin belirlenmesini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Toplanan verilerin analizi sonucu aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

5.1.2 İlkokul ve Ortaokulda görev yapan Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerine ait sonuçlar:

1- Öğretmenlerin Sendikalara ilişkin görüşlerinin “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır:

- Eğitim sendikalarının çalışmaları yetersizdir.
- Sendikalar, eğitim çalışanlarını temsil etmektedir.
- Sendikalar, siyasi iktidara, partilere ve diğer toplum kuruluşlarına karşı bağımsızdır.

2- Öğretmenlerin Sendikalara ilişkin görüşlerinin “Katılıyorum” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır;

- Sendikalar; dil, din, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin bütün üyeleri arasında birlik ve dayanışmayı sağlamaktadır.
- Sendikaya üye olmak eğitim hizmetini engeller.

- Sendika, eğitim kurumların yönetimine yardımcı olmaktadır.

3- Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin “Kararsızım” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır;

- Eğitim sendikaları, grev ve toplu sözleşme hakkına sahip olmalıdır.
- Eğitim sendikalarının sorunlar hakkında verdiği tepkiler yetersizdir.
- Sendikalar, demokratik bir mücadele vermektedir.

4- Öğretmenlerin Sendikalara ilişkin görüşlerinin “Katılmıyorum” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır:

- Sendikalar, üyelerinin atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkında adil ve tarafsız yararlanmasını sağlar.

5-Yapılan araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri “Cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmamıştır.

6-Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerine ilişkin yapılan analiz sonucunda “Sendikaya üye olma” durumlarına göre yapılan analiz sonucunda sendikalı öğretmenler lehine anlamlı farklılaşma olduğu saptanmıştır.

7- İlkokul ve Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin branşlarına göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

8- İlkokul ve Ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerine ilişkin yapılan analiz sonucunda hizmet yılı 1-5 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri kıdemi fazla olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu farkın kıdemi fazla öğretmenler lehine olduğu gözlenmiştir. Hizmet yılı 6-1 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri kıdemi fazla olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Bu farkın kıdemi fazla öğretmenler lehine olduğu gözlenmiştir.

9-Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri yapılan analiz sonucunda ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre yüksek lisans ile

lisans ve doktora ile lisans mezunu öğretmenler aralarında anlamlı bir fark olduğu, bu farklılığın yüksek lisans ve doktora mezunu olanların lehine sonuçlandığı belirlenmiştir

5.1.3 İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalardan beklentilerine ilişkin sonuçlar:

1- Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır:

- Kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel/duygusal şiddet durumlarında sendikalar
- Üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermelidirler.
- Sendikalar üyelerinin görüşlerini ve önerilerini almalıdırlar.
- Sendika üyesi olmak toplumda mesleğimin statüsünü artırır.

2- Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin “Katılıyorum” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır:

- Sendikalar üyeleri ile birlikte alternatif düşünce ve öneriler üreten bağımsız ve tarafsız örgütlerdir.
- Sendikalar en iyi çalışma koşullarının nasıl oluşturulacağı konusunda bilimsel araştırmalar yapmalı ve bu doğrultuda siyasal karar alma mekanizmalarını yönlendirmelidirler.
- Sendikalar emeklilik dönemi yaklaşan öğretmenlere hem finansal konularda hem de emeklilik sürecindeki yapılabilecek faaliyetler konusunda danışmanlık desteği vermelidir.
- Sendikalar üyelerinin meslekte kalması ve yükselmesi için onları desteklemelidirler.
- Sendikalar ekonomik düzeyimizi yükselterek toplumsal yaşama katılımımızı artırır.
- Sendikalar siyasal partilerle birlikte hareket etmelidir.

3- Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin “Kararsızım” düzeyinde çıkan maddeler aşağıya çıkarılmıştır:

- Özlük haklarımızın iyileşmesinde sendikalar etkili olmalıdır.
- Sendikalar sosyal tesisler gibi cazip imkânlar sunarak yeni üyeler çekmelidir.
- Sendikalar üyeler arası iletişimi ve dayanışmayı artırmak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemelidirler.

4-Yapılan araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri “Cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır.

5-Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri “Sendikaya üye olma” durumlarına göre yapılan analiz sonucunda sendikalı öğretmenler lehine anlamlı farklılaşma olduğu saptanmıştır.

6- İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin branşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

7- İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri kıdemi 1-5 yıl arasında olanlar ile 11 yıl ve üzeri olanlar arasında anlamlı bir farklılık olduğu, bu farkın kıdemi fazla olan öğretmenlerin lehine olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde kıdemi 6-10 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark olduğu, bu farkın kıdemi fazla olan öğretmenlerin lehine olduğu gözlenmiştir.

8-Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentileri eğitim durumlarına göre yüksek lisans ile lisans ve doktora ile yüksek lisans mezunu olan öğretmenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir.

5.2. Tartışma

- Araştırmada ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde öğretmenler eğitim ile ilgili çalışmaların yetersiz olduğunu savunmuşlardır. Yasan (2012) araştırmasında da aynı sonuç elde edilmiştir. Ayrıca Taşdan (2013) ve Çınar'ın (2008) yaptığı araştırmada, sendikaların eğitimin niteliğini artırma konusunda yeterince çalışmadıkları yönünde ağırlıklı bir görüş ortaya çıkmıştır. Araştırmada ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde öğretmenler, sendikalar, siyasi iktidara, partilere ve diğer toplum kuruluşlarına karşı bağımsızdır sorusuna olumlu yanıt vermesine rağmen Yasan'ın (2012) yaptığı araştırmada ise bunun tersi yönünde bir sonuç çıkmıştır. Araştırmada ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde öğretmenler sendikalar, eğitim çalışanlarını temsil etmektedir sorusuna “Tamamen Katılıyorum” düzeyinde cevap vermelerine rağmen Yasan'nın (2012) araştırmasında öğretmenlere “kararsızım” düzeyinde cevap vermişlerdir. Araştırmada ilkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinde grevli ve toplu sözleşme sendikalarda gerektiği konusunda öğretmenlerin kararsız kaldığı, Kurt'un (1994) yaptığı araştırmada ise grevli sendika gerektiği konusunda yüksek düzeyde görüş birliğine varılmıştır. Yasan(2012) yaptığı araştırmada ise öğretmenlerin eğitim sendikaları, grev hakkına sahip olmalıdır sorularına “Tamamen Katılıyorum” şeklinde yanıt vermişlerdir.

Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinde “sendikalar üyeleri ile birlikte alternatif düşünce ve öneriler üreten bağımsız ve tarafsız örgütlerdir” sorusuna “Katılıyorum” düzeyinde cevap vermişlerdir. Tekeş (2010) yaptığı araştırmada ise öğretmenler “ Kararsızım” düzeyinde cevap verdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinde sendikalar, kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel-duygusal şiddet durumlarında sendikalar üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermelidirler” sorusuna “Tamamen Katılıyorum” düzeyde cevap vermişlerdir. Tekeş (2010)' nun yaptığı araştırmada da aynı sonuç bulmuştur. Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinde

sendika üyesi olmak toplumda mesleğimin statüsünü artırır sorusuna “ Tamamen katılıyorum” düzeyinde cevap vermelerine rağmen Tekeş’in (2010) yaptığı araştırmada ise öğretmenler “ kararsızım” düzeyinde cevap vermişlerdir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinde öğretmenlerin “ Sendikalar siyasal partilerle birlikte hareket etmelidir” sorusuna “ Katılıyorum” düzeyinde cevap vermişlerdir. Tekeş (2010) yaptığı araştırmada “ Sendikalar siyasal partilerle birlikte hareket etmelidir” sorusuna “katılmıyorum” düzeyinde cevap verdikleri, Kurt (1994) yaptığı araştırmada ise “öğretmenler, memurların siyasal partilere üye olmaları konusunda olumlu bir düşünce içindedirler” cevabı vermişlerdir. Bu da yapılan araştırmayla paralel bir sonuçtur. Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinde öğretmenlerin sendikalardan ekonomik ve sosyal beklentilerin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Tekeş (2010) yaptığı araştırmada öğretmenler genel olarak ekonomik beklentilerinin fazla olduğu, Taş’ın (1995) yaptığı araştırmada “öğretmenlerin ekonomik haklarının düzenlenmesinde, eğitim sendikalarının etkili olmaları gerektiği” sonucunu bulmuştur.

Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerinin “Cinsiyet” değişkenine göre farklılaşma saptanmamıştır. Tekeş (2010)’ nun yaptığı araştırmada da “Cinsiyet” değişkenine göre farklılaşma saptanmamıştır. Çınar (2008) ve Yasan’ın (2012) yaptığı araştırmaya göre “Cinsiyet” değişkenine göre anlamlı farklılaşma saptanmıştır. Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerinin öğretmenlerin “Sendikaya üye olma” değişkenine göre farklılaşma olduğu saptanmıştır. Yani sendikalı olan öğretmenlerin sendikasız olan öğretmenler arasında anlamlı bir fark gözlenmiştir. Tekeş’in (2010) yaptığı araştırmada buna benzer bir sonuç elde etmiştir. Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Yüksek lisans ile lisans ve doktora ile lisans mezunu öğretmenler aralarında anlamlı bir fark olduğu bu farkın yüksek lisans ve doktora lehine sonuçlandığı tespit edilmiştir. Yasan’ın (2012) yaptığı araştırmanın sonucu bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin beklentilerinin Eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Tekeş’e (2010) göre ise

genç öğretmenlerin sendikalardan sosyal beklentileri ile kıdemi yüksek öğretmenlerin beklentileri arasında farklar olduğu ortaya çıkmıştır. Kıdemi yüksek olan öğretmenlerin sendikalardan beklentilerinde yüksek olduğu görülmektedir.

İlkokul ve ortaokulda görev yapan öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri hizmet yılına göre yapılan analiz sonucunda kıdemi 1-5 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri olanlar arasında fark olduğu bu farkın kıdemi fazla olan öğretmenler lehinde olduğu saptanmıştır. Kıdemi 6-10 yıl olanlar ile 11 yıl ve üzeri olanlar arasında anlamlı bir fark olduğu ve bu farkın kıdemi fazla olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.. Yasan'ın (2012) yaptığı araştırmada 1–10 yıl kıdeme sahip çalışanlar ile 20 yıl ve üzeri kıdeme sahip çalışanlar arasında anlamlı bir fark olduğu belirtilmektedir. Tekeş'in (2010) ve Çınar'ın (2008) yaptığı araştırma sonucu bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüş ve beklentilerinin branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Yasan'ın (2012) yaptığı araştırmada öğretmenlerin sendikalara ilişkin görüşleri branş öğretmenleri arasında anlamlı fark göstermektedir.

5.3 Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak ileri sürülen öneriler aşağıda sıralanmıştır

5.3.1. Uygulamacılar İçin Öneriler

- Sendikalar sendikal faaliyetlerle ilgili eğitim hizmetlerine daha çok önem verebilir ve bu yönde bilinçlenme çalışmalar yapabilir.
- Sendikalar, üyelerinin atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme ilgili aktivitelere üyelerinin adil ve tarafsız yararlanmasını sağlayıcı aygıtlar geliştirilebilir.

- Araştırma devlet okulları ile sınırlı tutulmuştur. Özel okullarda görev yapmakta olan sınıf ve branş öğretmenlerin görüşleri de alınıp devlet okulu ile özel okulların öğretmenlerin görüş ve beklentileri düzeyleri karşılaştırılabilir.
- Benzer araştırma ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında yapılabilir.
- Öğretmenlere kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel/duygusal şiddet durumlarında, sendikaların üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermeleri sağlanabilir.
- Sendika yöneticileri, çeşitli konularda sendika üyelerinin görüş ve önerilerini alarak politika yapmaları sağlanabilir.

5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

- Araştırma Diyarbakır ili ile sınırlıdır. Araştırma evreni genişletebilir ya da başka evrenlerde de benzer araştırmalar yapıp bölgesel farklılıkların olup olmadığı karşılaştırılabilir.
- Eğitim sendikası yetkilileri ve yöneticileri, sendikaların bir siyasi partinin bir uzantısı ve parçası gibi görünmelerini engelleyecek tedbirler alınabilir.
- Sendika yöneticileri, öğretmenlere uygulayacağı ölçekler sonucunda elde ettiği veriler ışığında politika yapmaları sağlanabilir.
- Sendikaların yeni politikalar geliştirirken, uluslararası ve ulusal koşulları düşünerek sorunlarını doğru ve gerçekçi bir şekilde ortaya koymaları gerekmektedir. Bunun için ise sendikalar, üyelerinin profillerini tespit eden araştırmalar yapılabilir

KAYNAKÇA

- ACAR, A. (2007) *Türk Sendikacılık Hareketinde Bir Sendikal Olgu Olarak Hak-İş* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- AKARTÜRK, E. A. (1997) *1995 Anayasa Değişikliği Işığında Memurların Sendikal Hakları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- AKSOY, M. (2013) *Lise Öğretmenlerinin Sendikal Örgütlenmeye Bakışları: Eskişehir İli Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- ALDEMİR, E. (2010) *Türkiye’de Memur Sendikalarının Avrupa Birliği Sürecinden Beklentileri: Eğitim Sendikaları Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- ALİCAN, A. (2007) *Kamu Memur Sendikalarında Çalışan Yönetici Kadınlar* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- ATAHAN, A. (2010) *İşçi Sendikaları ve İnsan Kaynakları Yönetiminin Algılanışı: Farklılık Ve Benzeşme Üzerine Bir Alan Araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- ATEŞ, A. (2004). *Türkiye’ de Kamu Görevlilerin Sendikal Hakların Gelişimi ve 4688 Kamu Görevlileri Sendikaları Kanunu’ nun Uluslararası Belgeler Açısından Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- BAŞTÜRK, A. (1986). ‘ Demokrasi ve Sendikal Özgürlük’, *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, Aralık, ss:84.
- BİBİLİK, E. (2008) *Memur Sendikacılığı Ve Toplu Görüşme Hakkı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atılım Üniversitesi, Ankara.

- BUKAN, Y. (2013) *Ekonomik Kriz Dönemlerinde Sendikalar: 2008 Küresel Krizi Sürecinde Türkiye Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- BÜLBÜL, O. G. (2009) *Uluslararası Belgeler Karsısında 4688 Sayılı Kamu Görevliler Sendikaları Kanunu ve Türkiye’de Kamu Görevliler Sendikacılığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. (17.Baskı).Ankara: Pegem Akademi.
- ÇEVİKBAŞ, R. (2010). ‘*Memurlarda Sendikal Haklar Sorunu*’, Tisk akademi • 2010 / 1.
- ÇINAR, G. (2008) *İlköğretim Okullarında Sendikalaşma Faaliyetlerinin Öğretmenler ve Yöneticiler Üzerindeki Etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- DEMİR, F. (2013) *Öğretmen Görüşlerine Göre Sendikaların Okul Yaşamına Etkileri Ve Eğitim Çalışanlarının Sendikalara Üye Olmama Nedenleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- DEMİR, Ş. (2009) *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Sendikal Bağlılıklarının Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- DEMİRYÜREK, E. (2008) *Eğitim Kolunda Faaliyeti Gösteren Kamu Sendikalarına Üye Öğretmenlerin Eğitim Sürecinde Kazandırılmasını Gerekli Gördükleri Değerlere İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- DİVRİK, B. (2009) *Gelişmiş Ülkeler ve Türkiye’de sendikal hareketler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- DUYUŞ, E. S. (2010) *Kamu Sendikaları, Türkiye’de Kamu Sendikalarının Karşılaştığı Sorunlar ve Çözüm Önerileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.

Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Tüzüğü,

<http://www.egitimsen.org.tr>(23.03.2014).

Eğitim ve Bilim İş görenleri Sendikası Tüzüğü,

<http://www.egitimis.org.tr>(23.03.2014).

Eğitimciler Birliği Sendikası Tüzüğü, <http://www.egitimbirsen.org.tr>(23.03.2014).

ERASLAN, L. (2012). ‘Türkiye’ de Eğitim Sendikacılığının Tarihsel Perspektifi ve Günümüz Eğitim Sendikacılığının Değerlendirilmesi’, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Bahar 2012, Sayı 28,

ERASLAN, L. (2011). ‘*Sivil Toplum ve Eğitim (ESTK)*’, Maya Akademi, Ankara,

FİDAN, A. (2013). ‘Tarım, Sanayi ve Bilgi Toplumunda Üretim Ve Tüketim İlişkilerinin İşletme Yönetimleri Üzerinde Etkileri’, *Mevzuat Dergisi* Yıl:6 Sayı:62 Şubat 2013,

GEMİCİ, Y. (2008) *Eğitimde Sendika-Yönetim İlişkileri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

GİRGİN, A. İ. (2011) *Sendika Kurma Hakkı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.

GÖKÇE, E. (2009) *İlköğretim Öğretmenlerinin Öğretmen Örgütlerine (Sendikalara) Üye Olmama Sebepleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.

GÜL, M. H. (2007) *Eğitim Çalışanlarının Eğitim Sendikalarına Bakışı, Beklentileri ve Sendikalarına Yönelik Faaliyetleri ve Beklentileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.

GÜLMEZ, M. (2002). ‘Kamu Görevlileri Sendika ve Toplu Görüşme Hukuku’, *Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü*, Ankara.

GÜRLER, D. (2011) *Toplumsal Hareket Sendikacılığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- GÜVEN, M. (2007) *Mevzuatımızda Sendika, Toplu İş Sözleşmesi ve Grev Hakları Açısından Memur ve İşçinin Durumu*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- IŞIK, M. (2013) *Türkiye'den Kamu Görevlileri Sendikacılığı Bağlamında Polislerin Sendikacılığa Yaklaşımı: Kocaeli Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi, Yalova.
- İNCEOĞLU, E. (2010) *Türkiye'de 1960 Sonrası Öğretmen Sendikacılığı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- İPEK, Z. (2006) *Kamu Çalışanları Sendikaları; Sağlık Hizmetlerinde Çalışanların Sendikalaşması Üzerine Alan Araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- İREN, G. (2009) *KKTC'de Öğretmen Sendikalarının Eğitim Alanına Etkilerinin Öğretmen ve Sendika Yöneticilerinin Görüşleri Yoluyla Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- KALAYCI, Ş. (2010). Faktör Analizi. İçinde Ş. Kalaycı (Ed.), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, (ss. 321-331), Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- KARATAŞ, U. (2010) *Türkiye'de Memur Sendikacılığı: Kesk Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- MAHİROĞULARI, A. (2001). 'Türkiye'de Sendikalaşma Evreleri Ve Sendikalaşmayı Etkileyen Unsurlar', *Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas Meslek Yüksek Okulu, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1 Doç.Dr. Feramuz AYDOĞAN'ın Anısına,
- Sendikaların-Dogusu-Ve-Gelisimi-Hava-Is-Sendikasi*, <http://www.sendika.org>, (26.03.2014).
- SEVER, H. (2009). *Toplu İş Sözleşmelerinde Sendikaların Yetki Sartları ve Yetki Tespiti* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- SUĞUR, S. (1999). 'Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi', *Anadolu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi Nisan 1999*, Cilt: 1, Sayı: 1, Sayfa: 153-176,

- ÜNAL, E. (2012). *Türkiye’de Memurların Sendikal Hakları Çerçevesinde Grev Hakkı*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, , Ankara.
- TALU, N. (2008) *Sendikaların Doğuşu; Türkiye ve Batı Avrupa Ülkeleri Karşılaştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- TARTANOĞLU, Ş. (2007) *1980 sonrası Türk Sendikacılığı ve Devrimcisi Sendikaları Konfederasyonu* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- TAŞ, A. (1995) *Ankara İli İlköğretim Okulları Öğretmenlerinin Eğitim Sendikalarından, Sendikacıların Öğretmenlerden Beklentileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- TAŞDAN, M. (2013). Eğitim İşkolundaki Sendikalara İlişkin Öğretmen Görüşleri, *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1).
- TEKEŞ, M. A. (2010) *Öğretmenlerin Sendikalardan Beklentileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu*, “Türkçe Sözlük” <http://www.tdk.gov.tr> (22.03.2014).
- Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri Kolu Kamu Çalışanları Sendikası Tüzüğü*, <http://www.turkegitimsen.org.tr>(22.03.2014).
- UÇAR, Z. (2010) *Türkiye’de Siyasal Dönüşümlerin Işığında Sendikal Hakların Gelişim Dinamikleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Ülkü- Bir, (1976). *Ülkücü Öğretim Üyeleri ve Öğretmenler Derneği Tüzüğü*, Ankara,
- Ünlütürk, Ç. (2006) *Sendikal Hareket ve Çevre Sorunları: Türkiye’de Sendikaların Çevre Politikaları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- YASAN, T. (2012). ‘İlköğretim Okulu Yöneticilerinin ve Öğretmenlerinin Sendikalara İlişkin Görüşlerinin Farklı Değişkenlere Göre

İncelenmesi.(Malatya İl Merkezi Örneği) ‘, *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 31(1), 271-293,

YILDIRIM, İ. S. (2007) *Türkiye’de Sendikalaşma Sürecinde Öğretmen Sendikaları ve Siyasetle İlişkisi: Adapazarı Örneği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

YILDIZ, Y. (2009) *Memur Sendikalarının Türkiye’ nin AB Üyeliğine Bakışı (Sağlık Sendikaları Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

ZHANG, J. (2009). *The Relationship Between Teacher Unions And Teacher Quality In Large Urban And Suburban, School Districts*.Doctor of Philosophy, University of Maryland.

EKLER

EK-1 Araştırma Ölçeği

Saygıdeğer Meslektaşım, Bu anket "İlkokul ve Ortaokul Öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüş ve beklentileri" içermektedir. Soruları dikkatle okuduktan sonra, yanıtlarınızı uygun yere işaretleyiniz ya da yazınız. Araştırmaya yapacağınız katkıdan dolayı teşekkür ederim.							
İbrahim EKEN Y. Lisans Öğrencisi							
1. Cinsiyetiniz	a) Bay			b) Bayan			
2-Branş	() Sosyal Bilimler(Sınıf, Türkçe, Sosyal, inkılap tarihi, Din Kültürü ve İngilizce)		() Fen Bilimleri(Matematik, Fen ve Teknoloji, Bilişim, Teknoloji ve Teknoloji Tasarım)		() Diğer Bilimler(Beden, Resim ve Müzik)		
3-. Sendikalı mısınız?	() Evet		() Hayır				
4-Görevinizdeki Hizmet Yılı	() 1-5 Yıl	() 6-10 YIL	() 11-15 Yıl	() 16-20 Yıl	() 21 ve üstü		
5. Eğitim Durumunuz:	() Ön lisans		() Lisans	() Lisansüstü	() Doktora		
Aşağıdaki görüşünüze yakın katılım derecenizi size uygun gelen tamamen katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum ve hiç katılmıyorum boşluklarından uygun olanını X ile işaretleyiniz							
İlkokul ve Ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin görüşleri							
			5	4	3	2	1
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
6	Sendikalar, üyelerinin atanma, yer değiştirme ve mesleğinde ilerleme hakkında adil ve tarafsız yararlanmasını sağlar.						
7	Sendikalar, üyelerinin haklarının korunmasında her türlü riski almaktadır.						
8	Sendikalar, siyasi iktidara, partilere ve diğer toplum kuruluşlarına karşı bağımsızdır.						
9	Sendikalar, demokratik bir mücadele vermektedir.						
10	Eğitim sendikalarının çalışmaları yetersizdir.						
11	Sendikalar, eğitim çalışanlarını temsil etmektedir.						
12	Sendikalar, eğitim alanında gereklidir.						
13	Sendikaya üye olmak eğitim hizmetini engeller.						

		Tamamen katılıyor	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
14	Eğitim sendikalarının sorunlar hakkında verdiği tepkiler yetersizdir.					
15	Sendikalar, eğitimin her kademesinde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması için çalışır.					
16	Sendikalar, ortak bir mesleki bilinç oluşturmaktadır.					
17	Sendikalar; dil, din, ırk, cinsiyet ve mezhep farkı gözetmeksizin bütün üyeleri arasında birlik ve dayanışmayı sağlamaktadır.					
18	Eğitim Sendikaları, ülkenin eğitim sorunları yeterince fikir ve proje üretememektedir.					
19	Eğitim sendikaları, grev ve toplu sözleşme hakkına sahip olmalıdır.					
20	Sendika, eğitim kurumların yönetimine yardımcı olmalıdır.					
İlkokul ve Ortaokulda görev yapan öğretmenlerinin sendikalara ilişkin beklentileri						
21	Sendikalar üyelerinin meslekte kalması ve yükselmesi için onları desteklemelidirler.					
22	Eğitim sendikalarının en önemli işlevi maaşımızın yükseltilmesini sağlamaktır.					
23	Sendikalar siyasi partilerin öğretmenlerle ilgili politikalarına destek vermelidir.					
24	Sendika üyesi olmak haklarımızı ve düşüncelerimizi savunmamızda etkili olur.					
25	Sendika üyeliği kendimize olan güvenimizi artırır ve kendimizi güçlü hissederiz.					
26	Sendikalar siyasal partilerle birlikte hareket etmelidir.					
27	Sendikalar üyeler arası iletişimi ve dayanışmayı artırmak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlemelidirler.					
28	Kurum içi veya dışı yaşanan fiziksel/duygusal şiddet durumlarında sendikalar üyelerine psikolojik ve hukuki destek hizmeti vermelidirler.					
29	Sendika üyesi olmak toplumda mesleğimin statüsünü artırır.					
30	Sendikalar üyelerinin görüşlerini ve önerilerini almalıdırlar.					
31	Sendikalar üyelerine sendikal ve mesleki alanlarıyla ilgili eğitimler vererek onların bilgilenmelerini sağlamalıdırlar.					

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
32	Sendikalar ülkemizdeki sosyal sorunlara çözüm üretmekte ve toplumsal sağduyunun oluşmasında rol oynamaktadır.					
33	Sendikalar emeklilik dönemi yaklaşan öğretmenlere hem finansal konularda hem de emeklilik sürecindeki yapılabilecek faaliyetler konusunda danışmanlık desteği vermelidir.					
34	Sendikalar üyeleri ile birlikte alternatif düşünce ve öneriler üreten bağımsız ve tarafsız örgütlerdir.					
35	Sendikalar üyelerine kredi kartı, sağlık sigortası, ev ve araba sigortası, alışverişlerde anlaşmalı kurumlarda üye indirimi gibi faaliyetlerde bulunmalıdır.					
36	Sendikalar sosyal tesisler gibi cazip imkânlar sunarak yeni üyeler çekmelidir.					
37	Sendikalar ölüm, maddi kayıp, kaza gibi travmatik durumlarda hem psikolojik hem de hukuki destek imkanı vermelidirler.					
38	Sendikalar yardımlaşma sandıkları kurarak bize destek olmalıdır.					
39	Sendikalar ekonomik düzeyimizi yükselterek toplumsal yaşama katılımımızı artırır.					
40	Özlük haklarımızın iyileşmesinde sendikalar etkili olmalıdır.					
41	Sendikalar en iyi çalışma koşullarının nasıl oluşturulacağı konusunda bilimsel araştırmalar yapmalı ve bu doğrultuda siyasal karar alma mekanizmalarını yönlendirmelidirler.					
42	Sendikalar mesleğe yeni başlayan öğretmenlere danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermelidir.					
43	Sendikalar sağlık ve sporla ilgili tesisler kurarak bizim bedensel ve psikolojik sağlığımızı koruma adına çalışma yapmalıdır.					
44	Sendikalar deprem gibi afet durumlarında ihtiyaç sahiplerine yardım etmelidirler.					

EK-2**ÖZGEÇMİŞ**

İbrahim EKEN

Kişisel Bilgiler:

Doğum Tarihi : 03.09.1982

Doğum Yeri : Hazro

Medeni Durum : Evli

Eğitim:

İlkokul : 1989-1994 Süleyman Nazif İlkokulu

Orta Okul : 1994-1997 Kazım Karabekir Ortaokulu

Lise : 1997-2000 Birlik Lisesi Lisesi

Lisans : 2003-2007 Fırat Üniversitesi Eğitim
Fakültesi Fen Ve Teknoloji ÖğretmenliğiYüksek Lisans :20013-Zirve Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek
Lisans Bölümü

EK-3 Valilik izin onayı

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799/604.01.02/1274433
Konu: Anket izni

27/03/2014

ZİRVE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Sosyal Bilimler Enstitüsü)

GAZİANTEP

Üniversitesinizin Sosyal bilimler enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencilerinden İbrahim EKEN'in, İlk ve Orta Okul Öğretmenlerinin sendikalara ilişkin beklentileri" adlı tez çalışması Araştırma ve Değerlendirme Komisyonumuz tarafından incelenmiş olup, İlimiz Merkez ilçelerindeki İlkokul ve Ortaokullarda ek'te belirtilen anket çalışmasını eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde uygulanması müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

Adnan HURATA
Millî Eğitim Müdürü V.

EKİ:

- 1- Araştırma Değerlendirme Formu
- 2- Onaylı Anket Formu (2 Sayfa)

ZİRVE ÜNİVERSİTESİ	
GELEN EVRAK	
EVRAK TARİHİ	02.06.14
EVRAK NO	153
EK	

Umut KOÇYİĞİT
Memur

Güvenli Elektronik İmza

Aşlı İle Aynıdır.

27.03.2014

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9136-c1c0-3f3d-a22c-a69f kodu ile yapılabilir.

Mehmet Akif ERSOY Cad. Yenişehir/DİYARBAKIR
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: istatistik21@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mesut OK VHKİ
Tel: (0 412) 226 58 50
Faks: (0 312) 226 58 28